

2024/2853

18.11.2024

ΟΔΗΓΙΑ (ΕΕ) 2024/2853 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 23ης Οκτωβρίου 2024

για την ευθύνη λόγω ελαττωματικών προϊόντων και την κατάργηση της οδηγίας 85/374/ΕΟΚ του Συμβουλίου

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 114,

Έχοντας υπόψη την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Κατόπιν διαβίβασης του σχεδίου νομοθετικής πράξης στα εθνικά κοινοβούλια,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής⁽¹⁾,

Αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία⁽²⁾,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Προκειμένου να βελτιωθεί η εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, είναι αναγκαίο να διασφαλιστεί ότι δεν στρεβλώνεται ο ανταγωνισμός και ότι δεν παρεμποδίζεται η κυκλοφορία των εμπορευμάτων. Η οδηγία 85/374/ΕΟΚ του Συμβουλίου⁽³⁾ θεσπίζει κοινούς κανόνες για την ευθύνη λόγω ελαττωματικών προϊόντων, με στόχο να αρθούν οι αποκλίσεις μεταξύ των νομικών συστημάτων των κρατών μελών οι οποίες μπορεί να οδηγήσουν σε στρέβλωση του ανταγωνισμού και να πλήξουν την κυκλοφορία των εμπορευμάτων εντός της εσωτερικής αγοράς. Η μεγαλύτερη εναρμόνιση των κοινών κανόνων περί ευθύνης λόγω ελαττωματικών προϊόντων που προβλέπονται στην εν λόγω οδηγία θα συνέβαλε περαιτέρω στην επίτευξη των εν λόγω στόχων, ενώ θα συνεπάγεται αυξημένο βαθμό προστασίας της υγείας ή της περιουσίας των καταναλωτών και άλλων φυσικών προσώπων.
- (2) Η ευθύνη άνευ πταισματος (αντικειμενική ευθύνη) των οικονομικών φορέων παραμένει ο μοναδικός τρόπος για τη σωστή αντιμετώπιση του προβλήματος δικαίου καταμερισμού των εγγενών στη σύγχρονη τεχνολογική παραγωγή κινδύνων.
- (3) Αν και στάθηκε αποτελεσματικό και σημαντικό εργαλείο, είναι ανάγκη να αναθεωρηθεί η οδηγία 85/374/ΕΟΚ δεδομένων των εξελίξεων που σχετίζονται με τις νέες τεχνολογίες, συμπεριλαμβανομένης της τεχνητής νοημοσύνης (ΤΝ), τα νέα επιχειρηματικά μοντέλα κυκλικής οικονομίας και τις νέες παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού, οι οποίες έχουν οδηγήσει σε ασυνέπειες και σε ανασφάλεια δικαίου, ιδίως όσον αφορά την έννοια του όρου «προϊόν». Η εμπειρία που αποκομίστηκε από την εφαρμογή της εν λόγω οδηγίας έδειξε επίσης ότι οι ζημιωθέντες αντιμετωπίζουν δυσκολίες στη λήψη αποζημίωσης εξαιτίας περιορισμών στην άσκηση αξιώσεων αποζημίωσης και λόγω των προκλήσεων που παρουσιάζει η συγκέντρωση στοιχείων για την απόδειξη της ευθύνης, ιδίως στο πλαίσιο της αυξανόμενης τεχνικής και επιστημονικής πολυπλοκότητας. Αυτό περιλαμβάνει τις αξιώσεις αποζημίωσης που αφορούν ζημία που σχετίζεται με νέες τεχνολογίες. Συνεπώς, η αναθεώρηση της εν λόγω οδηγίας θα ενθάρρυνε τη διάθεση και την υιοθέτηση νέων τεχνολογιών αυτού του είδους, συμπεριλαμβανομένης της ΤΝ, διασφαλίζοντας, παράλληλα, ότι οι ενάγοντες μπορούν να έχουν το ίδιο επίπεδο προστασίας ανεξαρτήτως της εμπλεκόμενης τεχνολογίας, και ότι όλες οι επιχειρήσεις επωφελούνται από ισότιμους όρους ανταγωνισμού και περισσότερη ασφάλεια δικαίου.
- (4) Η αναθεώρηση της οδηγίας 85/374/ΕΟΚ απαιτείται προκειμένου να διασφαλιστεί συνοχή και συνέπεια με τη νομοθεσία για την ασφάλεια των προϊόντων και την εποπτεία της αγοράς σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο. Επιπλέον, είναι ανάγκη να αποσαφηνιστούν βασικές έννοιες και ιδέες ώστε να διασφαλιστούν συνοχή, ασφάλεια δικαίου και ισότιμοι όροι ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά και να αποτυπώνεται η πρόσφατη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- (5) Λαμβανομένου υπόψη του εκτεταμένου χαρακτήρα των τροποποιήσεων που θα απαιτούνταν προκειμένου να παραμείνει αποτελεσματική η οδηγία 85/374/ΕΟΚ και με στόχο να διασφαλιστεί σαφήνεια και ασφάλεια δικαίου, η οδηγία θα πρέπει να καταργηθεί και να αντικατασταθεί από αυτήν την οδηγία.

⁽¹⁾ ΕΕ C 140 της 21.4.2023, σ. 34.

⁽²⁾ Θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 12ης Μαρτίου 2024 (δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα) και απόφαση του Συμβουλίου της 10ης Οκτωβρίου 2024.

⁽³⁾ Οδηγία 85/374/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Ιουλίου 1985, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σε θέματα ευθύνης λόγω ελαττωματικών προϊόντων (ΕΕ L 210 της 7.8.1985, σ. 29).

- (6) Για να διασφαλιστεί ένα ολοκληρωμένο ενωσιακό καθεστώς ευθύνης για τα προϊόντα, η αντικειμενική ευθύνη λόγω ελαττωματικών προϊόντων θα πρέπει να εφαρμόζεται σε όλα τα κινητά αγαθά, συμπεριλαμβανομένου του λογισμικού, μεταξύ άλλων όταν είναι ενσωματωμένα σε άλλα κινητά ή εγκατεστημένα σε ακίνητα αγαθά.
- (7) Η ευθύνη λόγω ελαττωματικών προϊόντων δεν θα πρέπει να εφαρμόζεται σε ζημίες λόγω πυρηνικών ατυχημάτων, εφόσον η ευθύνη για ζημίες αυτού του είδους καλύπτεται από διεθνείς συμβάσεις που έχουν επικυρωθεί από τα κράτη μέλη.
- (8) Προκειμένου να δημιουργηθεί μια γνήσια εσωτερική αγορά με υψηλό και ομοιόμορφο επίπεδο προστασίας των καταναλωτών και άλλων φυσικών προσώπων και να αντικατοπτρίζεται η νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα κράτη μέλη δεν θα πρέπει, όσον αφορά τα θέματα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας, να διατηρούν ή να εισάγουν διατάξεις αυστηρότερες ή λιγότερο αυστηρές από εκείνες που ορίζονται στην παρούσα οδηγία.
- (9) Στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου των κρατών μελών, οι ζημιωθέντες θα μπορούσαν να προβάλλουν αξίωση αποζημίωσης στη βάση συμβατικής ευθύνης ή βάσει εξωσυμβατικής ευθύνης που δεν αφορά την ευθύνη του κατασκευαστή για την ελαττωματικότητα ενός προϊόντος όπως ορίζεται στην παρούσα οδηγία. Αυτό αφορά, για παράδειγμα την ευθύνη βάσει εγγύησης ή υπαιτιότητας, ή την αυστηρή ευθύνη των χειριστών για ζημίες που έχουν προκληθεί από τις ιδιότητες ενός οργανισμού, οι οποίες απορρέουν από τη γενετική μηχανική. Οι εν λόγω διατάξεις του εθνικού δικαίου, οι οποίες αποσκοπούν, μεταξύ άλλων, στην επίτευξη του στόχου για αποτελεσματική προστασία των καταναλωτών και άλλων φυσικών προσώπων, δεν θα πρέπει να θίγονται από την παρούσα οδηγία.
- (10) Σε ορισμένα κράτη μέλη, οι ζημιωθέντες δικαιούνται να ασκούν αξιώσεις αποζημίωσης λόγω ζημίας που προκλήθηκε από φαρμακευτικά προϊόντα στο πλαίσιο ειδικού εθνικού συστήματος περί ευθύνης, με αποτέλεσμα να έχει ήδη επιτευχθεί αποτελεσματική προστασία των φυσικών προσώπων στον φαρμακευτικό τομέα. Η παρούσα οδηγία δεν θα πρέπει να θίγει το δικαίωμα άσκησης των εν λόγω αξιώσεων. Επιπλέον, οι τροποποιήσεις αυτών των ειδικών συστημάτων ευθύνης δεν θα πρέπει να αποκλείονται εφόσον δεν υπονομεύουν την αποτελεσματικότητα του συστήματος ευθύνης που προβλέπεται στην παρούσα οδηγία ή τους στόχους της.
- (11) Τα συστήματα αποζημίωσης εκτός του πλαισίου των καθεστώτων ευθύνης, όπως τα εθνικά συστήματα υγείας, τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης ή τα συστήματα ασφάλισης, δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας και, επομένως, δεν θα πρέπει να αποκλείονται. Για παράδειγμα, ορισμένα κράτη μέλη διαθέτουν συστήματα για την παροχή αποζημίωσης για φαρμακευτικά προϊόντα που προκαλούν ζημία χωρίς να είναι ελαττωματικά.
- (12) Η απόφαση αριθ. 768/2008/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (*) θεσπίζει κοινές αρχές και διατάξεις αναφοράς που θα εφαρμόζονται σε όλη την τομεακή νομοθεσία για τα προϊόντα. Για να διασφαλιστεί συνέπεια με την εν λόγω απόφαση, ορισμένες διατάξεις της παρούσας οδηγίας, ιδίως οι ορισμοί, πρέπει να ευθυγραμμιστούν με αυτήν.
- (13) Τα προϊόντα στην ψηφιακή εποχή μπορεί να είναι υλικά ή άυλα. Το λογισμικό, όπως τα λειτουργικά συστήματα, το υλικολογισμικό, τα προγράμματα υπολογιστή, οι εφαρμογές ή τα συστήματα ΤΝ, διαδίδεται ολόένα και περισσότερο στην αγορά και διαδραματίζει όλο και πιο σημαντικό ρόλο στην ασφάλεια των προϊόντων. Το λογισμικό έχει τη δυνατότητα να διατίθεται στην αγορά ως αυτόνομο προϊόν ή κατόπιν μπορεί να ενσωματώνεται ως συστατικό σε άλλα προϊόντα και είναι ικανό να προκαλεί ζημία μέσω της εκτέλεσής του. Για λόγους ασφάλειας δικαίου, θα πρέπει να αποσαφηνιστεί στην παρούσα οδηγία ότι το λογισμικό είναι προϊόν για τους σκοπούς εφαρμογής της αντικειμενικής ευθύνης, ανεξαρτήτως του τρόπου προμήθειας ή χρήσης του και, ως εκ τούτου, ανεξαρτήτως του αν το λογισμικό είναι αποθηκευμένο σε μια συσκευή, η πρόσβαση σε αυτό πραγματοποιείται μέσω δικτύου επικοινωνίας ή τεχνολογιών υπολογιστικού νέφους ή αν παρέχεται μέσω μοντέλου λογισμικού ως υπηρεσίας. Ωστόσο, οι πληροφορίες δεν πρέπει να θεωρούνται προϊόν και, ως εκ τούτου, οι κανόνες περί ευθύνης λόγω ελαττωματικών προϊόντων δεν θα πρέπει να εφαρμόζονται στο περιεχόμενο ψηφιακών αρχείων, όπως είναι τα αρχεία πολυμέσων ή τα ηλεκτρονικά βιβλία ή μόνο ο πηγαίος κώδικας λογισμικού. Ο προγραμματιστής ή ο παραγωγός λογισμικού, συμπεριλαμβανομένων των παρόχων συστημάτων ΤΝ κατά την έννοια του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1689 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (†) θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως κατασκευαστής.
- (14) Το ελεύθερο λογισμικό ανοικτού κώδικα, όπου ο πηγαίος κώδικας κοινοποιείται ανοιχτά και οι χρήστες μπορούν να έχουν ελεύθερα πρόσβαση, να χρησιμοποιούν, να τροποποιούν και να αναδιανέμουν το λογισμικό ή τις τροποποιημένες εκδόσεις του, μπορεί να συμβάλει στην έρευνα και την καινοτομία στην αγορά. Το λογισμικό αυτό υπόκειται σε άδειες που επιτρέπουν σε οποιονδήποτε να λειτουργεί, να αντιγράφει, να διανέμει, να μελετά, να αλλάζει και να βελτιώνει το λογισμικό. Με στόχο να μην παρεμποδίζεται η καινοτομία ή η έρευνα, η παρούσα οδηγία δεν θα πρέπει να εφαρμόζεται σε ελεύθερο λογισμικό και λογισμικό ανοικτού κώδικα το οποίο αναπτύσσεται ή παρέχεται εκτός του πλαισίου εμπορικής δραστηριότητας, δεδομένου ότι τα προϊόντα που αναπτύσσονται ή παρέχονται κατ' αυτόν τον τρόπο δεν διατίθενται εξ ορισμού στην αγορά. Η ανάπτυξη του εν λόγω λογισμικού ή η συμβολή σε αυτό δεν θα πρέπει να θεωρείται ότι το καθιστά

(*) Απόφαση αριθ. 768/2008/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Ιουλίου 2008, για κοινό πλαίσιο εμπορίας των προϊόντων και για την κατάργηση της απόφασης 93/465/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 218 της 13.8.2008, σ. 82).

(†) Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1689 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2024, για τη θέσπιση εναρμονισμένων κανόνων σχετικά με την τεχνητή νοημοσύνη και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 300/2008, (ΕΕ) αριθ. 167/2013, (ΕΕ) αριθ. 168/2013, (ΕΕ) 2018/858, (ΕΕ) 2018/1139 και (ΕΕ) 2019/2144 και των οδηγιών 2014/90/ΕΕ, (ΕΕ) 2016/797 και (ΕΕ) 2020/1828 (κανονισμός για την τεχνητή νοημοσύνη) (ΕΕ L, 2024/1689, 12.7.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj>).

διαθέσιμο στην αγορά. Η παροχή του εν λόγω λογισμικού σε ανοικτά αποθετήρια δεν θα πρέπει να θεωρείται ότι το καθιστά διαθέσιμο στην αγορά, εκτός εάν αυτό συμβαίνει στο πλαίσιο εμπορικής δραστηριότητας. Κατ' αρχήν, η παροχή ελεύθερου λογισμικού ανοικτού κώδικα από μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς δεν θα πρέπει να θεωρείται ότι πραγματοποιείται σε επιχειρηματικό πλαίσιο, εκτός εάν η εν λόγω παροχή πραγματοποιείται στο πλαίσιο εμπορικής δραστηριότητας. Εντούτοις, όταν η προμήθεια του λογισμικού πραγματοποιείται έναντι αντιτίμου ή έναντι δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που χρησιμοποιούνται εκτός αυτών που χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για τη βελτίωση της ασφάλειας, της συμβατότητας ή της διαλειτουργικότητας του λογισμικού και, συνεπώς η προμήθειά του εντάσσεται στο πλαίσιο εμπορικής δραστηριότητας, θα πρέπει να εφαρμόζεται η παρούσα οδηγία.

- (15) Όταν ελεύθερο λογισμικό ανοικτού κώδικα που παρέχεται εκτός του πλαισίου εμπορικής δραστηριότητας ενσωματώνεται στη συνέχεια από κατασκευαστή ως συστατικό στοιχείο σε προϊόν στο πλαίσιο εμπορικής δραστηριότητας και, ως εκ τούτου, διατίθεται στην αγορά, θα πρέπει να είναι δυνατόν να θεωρηθεί ο εν λόγω κατασκευαστής υπεύθυνος για ζημίες που προκαλούνται από την ελαττωματικότητα του εν λόγω λογισμικού αλλά όχι επειδή ο κατασκευαστής του λογισμικού δεν θα πληρούσε τις προϋποθέσεις διάθεσης προϊόντος ή συστατικού στην αγορά.
- (16) Ενώ τα ψηφιακά αρχεία καθαυτά δεν είναι προϊόντα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας, τα ψηφιακά κατασκευαστικά αρχεία, τα οποία περιέχουν τις απαραίτητες λειτουργικές πληροφορίες για την παραγωγή ενός υλικού αντικειμένου, καθιστώντας εφικτό τον αυτόματο έλεγχο μηχανημάτων ή εργαλείων, όπως δράπανα, τόρνοι, έλαστρα ή εκτυπωτές 3D, θα πρέπει να θεωρούνται προϊόντα ούτως ώστε να διασφαλίζεται η προστασία των φυσικών προσώπων σε περίπτωση που τα εν λόγω αρχεία είναι ελαττωματικά. Για παράδειγμα, ένα ελαττωματικό αρχείο σχεδιασμού με τη βοήθεια υπολογιστή που χρησιμοποιείται για τη δημιουργία ενός προϊόντος που τυπώνεται με χρήση τρισδιάστατης τεχνολογίας και προκαλεί ζημία θα πρέπει να γεννά ευθύνη βάσει της παρούσας οδηγίας, όταν το εν λόγω αρχείο αναπτύσσεται ή παρέχεται στο πλαίσιο εμπορικής δραστηριότητας. Προς αποφυγή κάθε αμφιβολίας, θα πρέπει επίσης να αποσαφηνιστεί ότι οι πρώτες ύλες, όπως το αέριο και το νερό, και η ηλεκτρική ενέργεια είναι προϊόντα.
- (17) Είναι ολοένα και συνηθέστερο οι ψηφιακές υπηρεσίες να ενσωματώνονται σε ένα προϊόν ή να διασυνδέονται με αυτό κατά τέτοιο τρόπο ώστε η απουσία της υπηρεσίας να εμποδίζει το προϊόν να επιτελεί μία από τις λειτουργίες του. Παρότι η παρούσα οδηγία δεν θα πρέπει να εφαρμόζεται στις υπηρεσίες καθαυτές, είναι ανάγκη να επεκταθεί η αντικειμενική ευθύνη σε τέτοιες ενσωματωμένες ή διασυνδεδεμένες ψηφιακές υπηρεσίες, δεδομένου ότι καθορίζουν την ασφάλεια του προϊόντος στον ίδιο βαθμό με τα υλικά ή ψηφιακά συστατικά. Οι εν λόγω συναφείς υπηρεσίες θα πρέπει να θεωρούνται συστατικά του προϊόντος στο οποίο ενσωματώνονται ή με το οποίο διασυνδέονται, εφόσον τελούν υπό τον έλεγχο του κατασκευαστή του εν λόγω προϊόντος. Παραδείγματα συναφών υπηρεσιών περιλαμβάνουν τη συνεχή παροχή δεδομένων κυκλοφορίας σε ένα σύστημα πλοήγησης, μια υπηρεσία παρακολούθησης της υγείας που βασίζεται σε αισθητήρες υλικού προϊόντος για την παρακολούθηση της σωματικής δραστηριότητας ή των μετρήσεων υγείας του χρήστη, μια υπηρεσία ελέγχου θερμοκρασίας που παρακολουθεί και ρυθμίζει τη θερμοκρασία ενός έξυπνου ψυγείου ή μια υπηρεσία φωνητικής υποστήριξης που επιτρέπει τον έλεγχο ενός ή περισσότερων προϊόντων με φωνητικές εντολές. Οι υπηρεσίες πρόσβασης στο διαδίκτυο δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως συναφείς υπηρεσίες, δεδομένου ότι δεν μπορούν να θεωρηθούν μέρος ενός προϊόντος υπό τον έλεγχο ενός κατασκευαστή και θα ήταν παράλογο να καταστούν οι κατασκευαστές υπεύθυνοι για ζημίες που προκαλούνται από ελλείψεις στις υπηρεσίες πρόσβασης στο διαδίκτυο. Ωστόσο, ένα προϊόν που βασίζεται σε υπηρεσίες πρόσβασης στο διαδίκτυο και δεν διατηρεί την ασφάλεια σε περίπτωση απώλειας συνδεσιμότητας θα μπορούσε να διαπιστωθεί ότι είναι ελαττωματικό βάσει της παρούσας οδηγίας.
- (18) Οι συναφείς υπηρεσίες και άλλα συστατικά στοιχεία, συμπεριλαμβανομένων των ενημερώσεων και των αναβαθμίσεων λογισμικού, θα πρέπει να θεωρείται ότι εμπίπτουν στον έλεγχο του κατασκευαστή όταν ενσωματώνονται σε ένα προϊόν ή διασυνδέονται με αυτό ή παρέχονται από τον κατασκευαστή ή όταν ο κατασκευαστής επιτρέπει ή συναινεί στην ενσωμάτωση, τη διασύνδεση ή την προμήθεια από τρίτο μέρος, για παράδειγμα όταν ο κατασκευαστής έξυπνης οικιακής συσκευής συναινεί στην παροχή ενημερώσεων λογισμικού για τη συσκευή του κατασκευαστή από τρίτο ή όταν ο κατασκευαστής παρουσιάζει σχετική υπηρεσία ή συστατικό στοιχείο ως μέρος του προϊόντος, ακόμη και αν παρέχεται από τρίτο. Ο κατασκευαστής δεν θα πρέπει να θεωρείται ότι έχει συναινέσει στην ενσωμάτωση ή τη διασύνδεση απλώς και μόνο με την πρόβλεψη της τεχνικής δυνατότητας ενσωμάτωσης ή διασύνδεσης ή με τη σύσταση ορισμένων εμπορικών ονομασιών ή με τη μη απαγόρευση δυναμικών συναφών υπηρεσιών ή συστατικών στοιχείων.
- (19) Μόλις ένα προϊόν διατεθεί στην αγορά, θα πρέπει να θεωρείται ότι παραμένει υπό τον έλεγχο του κατασκευαστή όταν ο κατασκευαστής διατηρεί την ικανότητα να παρέχει ενημερώσεις ή αναβαθμίσεις λογισμικού ο ίδιος ή μέσω τρίτου.
- (20) Σε αναγνώριση της αυξανόμενης σημασίας και αξίας των άυλων περιουσιακών στοιχείων, η καταστροφή ή αλλοίωση δεδομένων, όπως η διαγραφή ψηφιακών αρχείων από σκληρό δίσκο, θα πρέπει επίσης να αποζημιώνεται, συμπεριλαμβανομένου του κόστους ανάκτησης ή αποκατάστασης αυτών των δεδομένων. Η προστασία των φυσικών προσώπων απαιτεί αποζημίωση για υλικές ζημίες που προκύπτουν όχι μόνο λόγω θανάτου ή σωματικής βλάβης, όπως έξοδα κηδείας ή ιατρικές δαπάνες ή απώλεια εισοδήματος, και από υλική ζημία, αλλά και λόγω καταστροφής ή αλλοίωσης δεδομένων. Η καταστροφή ή η αλλοίωση των δεδομένων δεν συνεπάγεται αυτόματως υλική απώλεια εάν το θύμα είναι σε θέση να ανακτήσει χωρίς κόστος τα δεδομένα, για παράδειγμα, όταν υπάρχει εφεδρική υποστήριξη των δεδομένων ή όταν τα δεδομένα μπορούν να τηλεφορτωθούν εκ νέου, ή ένας οικονομικός φορέας αποκαθιστά ή αναπαράγει προσωρινά μη διαθέσιμα δεδομένα, για παράδειγμα σε εικονικό περιβάλλον. Η καταστροφή ή η αλλοίωση δεδομένων διακρίνεται από τις

διαρροές δεδομένων ή τις παραβιάσεις των κανόνων προστασίας των δεδομένων και, κατά συνέπεια, οι αποζημιώσεις για παραβιάσεις των κανονισμών (ΕΕ) 2016/679 ⁽⁶⁾ ή (ΕΕ) 2018/1725 ⁽⁷⁾ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ή των οδηγιών 2002/58/ΕΚ ⁽⁸⁾ ή (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽⁹⁾ δεν θίγονται από την παρούσα οδηγία.

- (21) Για λόγους ασφάλειας δικαίου, η παρούσα οδηγία θα πρέπει να διευκρινίζει ότι οι σωματικές βλάβες περιλαμβάνουν ιατρικά αναγνωρισμένες και ιατρικά πιστοποιημένες βλάβες στην ψυχική υγεία που επηρεάζουν τη γενική κατάσταση της υγείας του θύματος και ενδέχεται να απαιτούν ιατρική θεραπεία ή αγωγή, λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, τη διεθνή ταξινόμηση των νόσων από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας.
- (22) Σύμφωνα με τον στόχο της παρούσας οδηγίας να διατίθεται αποζημίωση μόνο σε φυσικά πρόσωπα, οι υλικές ζημιές που σχετίζονται αποκλειστικά με επαγγελματικούς σκοπούς δεν θα πρέπει να αποζημιώνονται δυνάμει της παρούσας οδηγίας. Προκειμένου να αντιμετωπιστεί ο πιθανός κίνδυνος δικαστικών διαφορών σε υπερβολικό αριθμό υποθέσεων, η καταστροφή ή αλλοίωση δεδομένων που χρησιμοποιούνται για επαγγελματικούς σκοπούς, ακόμη και αν όχι κατ' αποκλειστικότητα, δεν θα πρέπει να αποζημιώνεται βάσει της παρούσας οδηγίας.
- (23) Αν και τα κράτη μέλη οφείλουν να προβλέπουν πλήρη και κατάλληλη αποζημίωση για όλες τις υλικές ζημιές που προκύπτουν από θάνατο ή σωματική βλάβη ή ζημία ή καταστροφή της περιουσίας, και καταστροφή ή αλλοίωση δεδομένων, οι κανόνες για τον υπολογισμό της αποζημίωσης θα πρέπει να θεσπίζονται από τα κράτη μέλη. Επιπλέον, θα πρέπει να παρέχεται αποζημίωση για μη υλικές απώλειες που προκύπτουν από ζημιές που καλύπτονται από την παρούσα οδηγία, όπως πόνο και ταλαιπωρία, στον βαθμό που οι απώλειες αυτές μπορούν να αποζημιωθούν βάσει του εθνικού δικαίου.
- (24) Είδη ζημιών πέραν εκείνων που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία, όπως η καθαρή οικονομική ζημία, οι παραβιάσεις της ιδιωτικής ζωής ή οι διακρίσεις, δεν θα πρέπει από μόνα τους να θεμελιώνουν ευθύνη δυνάμει της παρούσας οδηγίας. Ωστόσο, η παρούσα οδηγία δεν θα πρέπει να θίγει το δικαίωμα αποζημίωσης για οποιαδήποτε ζημία, συμπεριλαμβανομένης της μη υλικής, στο πλαίσιο άλλων καθεστώτων ευθύνης.
- (25) Για να προστατεύονται τα φυσικά πρόσωπα, η ζημία σε κάθε περιουσία στην κατοχή φυσικού προσώπου θα πρέπει να αποζημιώνεται. Καθώς η περιουσία χρησιμοποιείται όλο και περισσότερο τόσο για ιδιωτικούς όσο και για επαγγελματικούς σκοπούς, είναι σκόπιμο να προβλεφθεί αποζημίωση για ζημία σε τέτοιου είδους περιουσία μεκτής χρήσης. Δεδομένου ότι σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι η προστασία των φυσικών προσώπων, η περιουσία που χρησιμοποιείται αποκλειστικά για επαγγελματικούς σκοπούς θα πρέπει να εξαιρεθεί από το πεδίο εφαρμογής της.
- (26) Η παρούσα οδηγία θα πρέπει να εφαρμόζεται σε προϊόντα που διατίθενται στην αγορά ή, κατά περίπτωση, που τίθενται σε λειτουργία στο πλαίσιο εμπορικής δραστηριότητας, είτε έναντι αντιτίμου είτε δωρεάν, όπως, για παράδειγμα, η προμήθεια προϊόντων στο πλαίσιο χορηγικής εκστρατείας ή προϊόντα που κατασκευάζονται για την παροχή υπηρεσίας που χρηματοδοτείται με δημόσια κονδύλια, δεδομένου ότι ο συγκεκριμένος τρόπος προμήθειας εξακολουθεί να έχει οικονομικό ή επιχειρηματικό χαρακτήρα. Η έννοια της «θέσης σε λειτουργία» αφορά προϊόντα που δεν έχουν διατεθεί στην αγορά πριν από την πρώτη τους χρήση, όπως μπορεί να συμβαίνει στους ανελκυστήρες, τα μηχανολογικά προϊόντα ή τα ιατροτεχνολογικά προϊόντα.
- (27) Στο μέτρο που προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο, το δικαίωμα αποζημίωσης των ζημιωθέντων θα πρέπει να ισχύει τόσο για τα άμεσα θύματα, τα οποία υφίστανται ζημία που προκαλείται άμεσα από ελαττωματικό προϊόν, όσο και για τα έμμεσα θύματα, τα οποία υφίστανται ζημία ως αποτέλεσμα της ζημίας του άμεσου θύματος.
- (28) Λαμβάνοντας υπόψη την αυξημένη πολυπλοκότητα των προϊόντων, των επιχειρηματικών μοντέλων και των αλυσίδων εφοδιασμού, και δεδομένου ότι στόχος της παρούσας οδηγίας είναι να διασφαλίσει ότι οι καταναλωτές και άλλα φυσικά πρόσωπα μπορούν εύκολα να ασκήσουν το δικαίωμά τους για αποζημίωση σε περίπτωση ζημίας που προκλήθηκε από ελαττωματικά προϊόντα, είναι σημαντικό τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν ότι οι αρμόδιες αρχές ή φορείς προστασίας των καταναλωτών παρέχουν όλες τις σχετικές πληροφορίες στους καταναλωτές που πλήττονται, ώστε να μπορούν να ασκούν αποτελεσματικά το δικαίωμά τους σε αποζημίωση σύμφωνα με την παρούσα οδηγία. Στο πλαίσιο αυτό, είναι σκόπιμο τα

⁽⁶⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων) (ΕΕ L 119 της 4.5.2016, σ. 1).

⁽⁷⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1725 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2018, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης και την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001 και της απόφασης αριθ. 1247/2002/ΕΚ (ΕΕ L 295 της 21.11.2018, σ. 39).

⁽⁸⁾ Οδηγία 2002/58/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2002, σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία για την προστασία και την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών) (ΕΕ L 201 της 31.7.2002, σ. 37).

⁽⁹⁾ Οδηγία (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, διερεύνησης, ανίχνευσης ή δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της απόφασης-πλαίσιο 2008/977/ΔΕΥ του Συμβουλίου (ΕΕ L 119 της 4.5.2016, σ. 89).

κράτη μέλη να λαμβάνουν υπόψη τις υφιστάμενες υποχρεώσεις σχετικά με τη συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρχών που είναι αρμόδιες για την επιβολή της νομοθεσίας για την προστασία των καταναλωτών, ιδίως τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τον κανονισμό (ΕΕ) 2017/2394 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽¹⁰⁾. Είναι σημαντικό οι εθνικές αρχές ή φορείς προστασίας των καταναλωτών να ανταλλάσσουν τακτικά κάθε σχετική πληροφορία που λαμβάνουν γνώση και να συνεργάζονται στενά με τις αρχές εποπτείας της αγοράς. Τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να ενθαρρύνουν τις αρμόδιες αρχές ή φορείς προστασίας των καταναλωτών να παρέχουν πληροφορίες στους καταναλωτές ώστε να μπορούν να ασκούν το δικαίωμά τους σε αποζημίωση σύμφωνα με την παρούσα οδηγία αποτελεσματικότερα.

- (29) Η παρούσα οδηγία δεν θίγει τα διάφορα μέσα έννομης προστασίας σε εθνικό επίπεδο, είτε μέσω δικαστικών διαδικασιών, εξωδικαστικών λύσεων, εναλλακτικής επίλυσης διαφορών ή αντιπροσωπευτικών αγωγών βάσει της οδηγίας (ΕΕ) 2020/1828 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽¹¹⁾ είτε στο πλαίσιο εθνικών συστημάτων συλλογικής ένδικης προστασίας.
- (30) Για να προστατευθεί η υγεία και η περιουσία των φυσικών προσώπων, ο καθορισμός της ελαττωματικότητας ενός προϊόντος πρέπει να γίνεται σε συνάρτηση όχι με την καταλληλότητά του προς χρήση, αλλά με την έλλειψη της ασφάλειας εκείνης την οποία ένας άνθρωπος δικαιούται να αναμένει ή η οποία απαιτείται από το ενωσιακό ή το εθνικό δίκαιο. Η εκτίμηση της ελαττωματικότητας θα πρέπει να περιλαμβάνει αντικειμενική ανάλυση που δικαιούται να αναμένει το ευρύ κοινό και να μην αναφέρεται στην ασφάλεια που ένα συγκεκριμένο πρόσωπο δικαιούται να αναμένει. Η ασφάλεια που δικαιούται να αναμένει το ευρύ κοινό θα πρέπει να εκτιμάται αφού ληφθούν υπόψη, μεταξύ άλλων, ο επιδιωκόμενος σκοπός, η ευλόγως αναμενόμενη χρήση, η εξωτερική εμφάνιση, τα αντικειμενικά χαρακτηριστικά και οι ιδιότητες του σχετικού προϊόντος, συμπεριλαμβανομένης της αναμενόμενης διάρκειας ζωής, καθώς και οι ειδικές απαιτήσεις της ομάδας χρηστών για την οποία προορίζεται το προϊόν. Ορισμένα προϊόντα, όπως τα ιατροτεχνολογικά προϊόντα που είναι απαραίτητα για τη διατήρηση στη ζωή, συνεπάγονται ιδιαίτερα υψηλό κίνδυνο πρόκλησης ζημίας σε άτομα και, συνεπώς, δημιουργούν ιδιαίτερα υψηλές προσδοκίες ασφάλειας. Προκειμένου να ληφθούν υπόψη αυτές οι προσδοκίες, θα πρέπει τα δικαστήρια να μπορούν να διαπιστώνουν ότι ένα προϊόν είναι ελαττωματικό, χωρίς να αποδεικνύουν την πραγματική ελαττωματικότητά του, όταν ανήκει στην ίδια σειρά παραγωγής με προϊόν για το οποίο έχει ήδη αποδειχθεί ότι είναι ελαττωματικό.
- (31) Η αξιολόγηση της ελαττωματικότητας θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη την εξωτερική εμφάνιση του προϊόντος. Ωστόσο, οι προειδοποιήσεις ή άλλες πληροφορίες που παρέχονται μαζί με ένα προϊόν δεν μπορούν να θεωρηθούν επαρκείς για να καταστήσουν ασφαλές ένα κατά τα άλλα ελαττωματικό προϊόν, δεδομένου ότι η ελαττωματικότητα θα πρέπει να καθορίζεται με βάση την ασφάλεια που δικαιούται να αναμένει το ευρύ κοινό. Επομένως, η ευθύνη βάσει της παρούσας οδηγίας δεν μπορεί να αποφευχθεί με απλή απαρίθμηση όλων των πιθανών παρενεργειών ενός προϊόντος. Κατά τον προσδιορισμό της ελαττωματικότητας ενός προϊόντος, η ευλόγως αναμενόμενη χρήση περιλαμβάνει επίσης την κακή χρήση που δεν είναι παράλογη υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις, όπως η αναμενόμενη συμπεριφορά του χρήστη μηχανημάτων λόγω έλλειψης συγκέντρωσης ή η αναμενόμενη συμπεριφορά ορισμένων ομάδων χρηστών, όπως τα παιδιά.
- (32) Για να αποτυπωθεί η αυξανόμενη επικράτηση των διασυνδεδεμένων προϊόντων, η εκτίμηση της ασφάλειας ενός προϊόντος θα πρέπει επίσης να λαμβάνει υπόψη τις ευλόγως προβλεπόμενες επιπτώσεις άλλων προϊόντων στο εν λόγω προϊόν, για παράδειγμα στο πλαίσιο ενός συστήματος έξυπνου σπιτιού. Οι επιπτώσεις στην ασφάλεια που έχει τυχόν ικανότητα εκμύλησης ή απόκτησης νέων χαρακτηριστικών ενός προϊόντος μετά την κυκλοφορία του στην αγορά ή τη θέση του σε λειτουργία θα πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη, ώστε να αντικατοπτρίζεται η εύλογη προσδοκία ότι το λογισμικό και οι υποκείμενοι αλγόριθμοι ενός προϊόντος σχεδιάστηκαν με τέτοιο τρόπο ώστε να αποτρέπουν την επικίνδυνη συμπεριφορά του προϊόντος. Κατά συνέπεια, ένας κατασκευαστής που σχεδιάζει ένα προϊόν με την ικανότητα να αναπτύσσει αυτοδόκητη συμπεριφορά θα πρέπει να παραμένει υπεύθυνος για συμπεριφορά που προκαλεί βλάβη. Για να ληφθεί υπόψη ότι στην ψηφιακή εποχή πολλά προϊόντα παραμένουν στον έλεγχο του κατασκευαστή και μετά τη διάθεσή τους στην αγορά, κατά την εκτίμηση της ασφάλειας ενός προϊόντος θα πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη η χρονική στιγμή κατά την οποία το προϊόν παύει να βρίσκεται υπό τον έλεγχο του κατασκευαστή. Εξάλλου, μπορεί να διαπιστωθεί ότι ένα προϊόν είναι ελαττωματικό διότι παρουσιάζει τρωτά σημεία κυβερνοασφάλειας, για παράδειγμα όταν το προϊόν δεν πληροί τις σχετικές με την ασφάλεια απαιτήσεις κυβερνοασφάλειας.
- (33) Προκειμένου να αντικατοπτρίζεται η φύση των προϊόντων των οποίων σκοπός είναι ακριβώς η πρόληψη ζημιών, όπως ένας μηχανισμός προειδοποίησης όπως ο συναγερμός καπνού, η εκτίμηση της ελαττωματικότητας ενός τέτοιου προϊόντος θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τη μη εκπλήρωση του σκοπού αυτού.
- (34) Προκειμένου να αντικατοπτρίζεται η σημασία της νομοθεσίας για την ασφάλεια των προϊόντων και την εποπτεία της αγοράς στον καθορισμό του επιπέδου ασφάλειας που δικαιούται να αναμένει ένας άνθρωπος, θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι οι σχετικές απαιτήσεις ασφάλειας του προϊόντος, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών με την ασφάλεια απαιτήσεων κυβερνοασφάλειας, και οι παρεμβάσεις από αρμόδιες αρχές, όπως οι ανακοινώσεις ανάκλησης προϊόντων, ή από τους ίδιους

⁽¹⁰⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/2394 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2017, σχετικά με τη συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρχών που είναι αρμόδιες για την επιβολή της νομοθεσίας για την προστασία των καταναλωτών και με την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2006/2004 (ΕΕ L 345 της 27.12.2017, σ. 1).

⁽¹¹⁾ Οδηγία (ΕΕ) 2020/1828 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2020, σχετικά με τις αντιπροσωπευτικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών και για την κατάργηση της οδηγίας 2009/22/ΕΚ (ΕΕ L 409 της 4.12.2020, σ. 1).

τους οικονομικούς φορείς, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στην εκτίμηση της ελαττωματικότητας. Οι εν λόγω παρεμβάσεις, ωστόσο, δεν θα πρέπει να γεννούν καθεαυτές τεκμήριο ελαττωματικότητας.

- (35) Προς όφελος της επιλογής των καταναλωτών και για την ενθάρρυνση της καινοτομίας, της έρευνας και της εύκολης πρόσβασης σε νέες τεχνολογίες, η ύπαρξη, ή η επακόλουθη διάθεση, στην αγορά ενός καλύτερου προϊόντος δεν θα πρέπει καθεαυτή να οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ένα προϊόν είναι ελαττωματικό. Ομοίως, η παροχή ενημερώσεων ή αναβαθμίσεων ενός προϊόντος δεν θα πρέπει καθεαυτή να οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η προηγούμενη έκδοση του προϊόντος ήταν ελαττωματική.
- (36) Η προστασία των φυσικών προσώπων απαιτεί δυνατότητα καταλογισμού ευθύνης σε κάθε κατασκευαστή που συμμετέχει στην παραγωγική διαδικασία εφόσον ένα προϊόν ή ένα συστατικό που προμηθεύσε είναι ελαττωματικό. Αυτό περιλαμβάνει κάθε πρόσωπο που παρουσιάζεται ως κατασκευαστής τοποθετώντας ή εξουσιοδοτώντας τρίτο να τοποθετηθεί σε ένα προϊόν την επωνυμία, το εμπορικό σήμα ή άλλο διακριτικό σημείο του, δεδομένου ότι με τον τρόπο αυτό δίνει την εντύπωση ότι εμπλέκεται στη διαδικασία παραγωγής ή ότι αναλαμβάνει την ευθύνη γι' αυτήν. Όταν ένας κατασκευαστής ενσωματώνει ελαττωματικό συστατικό στο προϊόν προερχόμενο από άλλον κατασκευαστή, ο ζημιωθείς θα πρέπει να μπορεί να μπορεί να ζητά αποζημίωση για την ίδια βλάβη τόσο από τον κατασκευαστή του προϊόντος όσο και από τον κατασκευαστή του συστατικού. Όταν ένα συστατικό είναι ενσωματωμένο σε προϊόν εκτός του ελέγχου του κατασκευαστή του εν λόγω προϊόντος, ο ζημιωθείς θα πρέπει να μπορεί να ζητήσει αποζημίωση από τον κατασκευαστή του συστατικού όταν το ίδιο το συστατικό είναι προϊόν δυνάμει της παρούσας οδηγίας.
- (37) Για να διασφαλιστεί ότι η αξίωση αποζημίωσης των ζημιωθέντων μπορεί να επιβληθεί όταν ο κατασκευαστής ενός προϊόντος είναι εγκατεστημένος εκτός της Ένωσης, θα πρέπει να μπορεί να θεωρείται υπεύθυνος ο εισαγωγέας του εν λόγω προϊόντος ή ο εξουσιοδοτημένος αντιπρόσωπος του υπεύθυνου κατασκευαστή, ο οποίος έχει οριστεί σε σχέση με συγκεκριμένα καθήκοντα βάσει της ενωσιακής νομοθεσίας, για παράδειγμα βάσει της νομοθεσίας για την ασφάλεια των προϊόντων και την εποπτεία της αγοράς. Η εποπτεία της αγοράς έχει δείξει ότι οι αλυσίδες εφοδιασμού ενίοτε περιλαμβάνουν οικονομικούς φορείς των οποίων η καινοφανής μορφή σημαίνει πως δεν εντάσσονται εύκολα στις παραδοσιακές αλυσίδες εφοδιασμού με βάση το ισχύον νομικό πλαίσιο. Τούτο ισχύει ειδικότερα για τους παρόχους υπηρεσιών διεκπεραίωσης, των οποίων πολλές λειτουργίες είναι ίδιες με των εισαγωγέων, αλλά μπορεί να μην αντιστοιχούν πάντα στον παραδοσιακό ορισμό του εισαγωγέα στο δίκαιο της Ένωσης. Οι πάροχοι υπηρεσιών διεκπεραίωσης διαδραματίζουν ολοένα και σημαντικότερο ρόλο ως οικονομικοί φορείς, καθιστώντας δυνατή και διευκολύνοντας την πρόσβαση στην αγορά της Ένωσης για προϊόντα από τρίτες χώρες. Αυτή η αλλαγή σημασίας αντικατοπτρίζεται ήδη στο πλαίσιο για την ασφάλεια των προϊόντων και την εποπτεία της αγοράς, ιδίως στους κανονισμούς (ΕΕ) 2019/1020⁽¹²⁾ και (ΕΕ) 2023/988 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁽¹³⁾. Επομένως, θα πρέπει να είναι δυνατόν να θεωρούνται υπεύθυνοι οι πάροχοι υπηρεσιών διεκπεραίωσης, αλλά, δεδομένου του επικουρικού χαρακτήρα του ρόλου τους, θα πρέπει να είναι υπεύθυνοι μόνο όταν δεν υπάρχει κανένας εισαγωγέας ή εξουσιοδοτημένος αντιπρόσωπος εγκατεστημένος στην Ένωση. Προκειμένου να καταμερίζεται η ευθύνη με αποτελεσματικό τρόπο στους κατασκευαστές, τους εισαγωγείς, τους εξουσιοδοτημένους αντιπροσώπους και τους παρόχους υπηρεσιών διεκπεραίωσης, θα πρέπει να είναι δυνατόν να καταλογίζεται ευθύνη σε διανομείς μόνον εφόσον αυτοί δεν προσδιορίζουν άμεσα έναν σχετικό οικονομικό φορέα με έδρα στην Ένωση.
- (38) Οι επιγραμμικές πωλήσεις αυξάνονται διαρκώς και σταθερά, δημιουργώντας νέα επιχειρηματικά μοντέλα και νέους φορείς στην αγορά, όπως οι επιγραμμικές πλατφόρμες. Ο κανονισμός (ΕΕ) 2022/2065 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁽¹⁴⁾ και ο κανονισμός (ΕΕ) 2023/988 ρυθμίζουν, μεταξύ άλλων, την ευθύνη και τη λογοδοσία των επιγραμμικών πλατφορμών όσον αφορά το παράνομο περιεχόμενο, μεταξύ άλλων σε σχέση με την πώληση προϊόντων. Όταν οι επιγραμμικές πλατφόρμες επιτελούν ρόλο κατασκευαστή, εισαγωγέα, εξουσιοδοτημένου αντιπρόσωπου, παρόχου υπηρεσιών διεκπεραίωσης ή διανομέα σε σχέση με ένα ελαττωματικό προϊόν, θα πρέπει να φέρουν την ίδια ευθύνη με τους εν λόγω οικονομικούς φορείς. Όταν οι επιγραμμικές πλατφόρμες διαδραματίζουν απλώς ενδιάμεσο ρόλο στην πώληση προϊόντων μεταξύ εμπόρων και καταναλωτών, καλύπτονται από υπό όρους απαλλαγή από την ευθύνη βάσει του κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065. Εντούτοις, ο κανονισμός (ΕΕ) 2022/2065 προβλέπει ότι οι επιγραμμικές πλατφόρμες που επιτρέπουν στους καταναλωτές να συνάπτουν εξ αποστάσεως συμβάσεις με εμπόρους δεν απαλλάσσονται από την ευθύνη βάσει της νομοθεσίας για την προστασία των καταναλωτών όταν παρουσιάζουν το προϊόν ή, ειδίως, καθιστούν εφικτή τη συγκεκριμένη επίμαχη συναλλαγή κατά τρόπο που οδηγεί τον μέσο καταναλωτή να πιστέψει είτε ότι το προϊόν παρέχεται από την ίδια την επιγραμμική πλατφόρμα είτε από έμπορο ο οποίος ενεργεί υπό την εξουσία ή υπό τον έλεγχό της. Με βάση την εν λόγω αρχή, όταν οι επιγραμμικές πλατφόρμες παρουσιάζουν με αυτόν τον τρόπο το προϊόν ή, ειδίως, καθιστούν εφικτή τη συγκεκριμένη συναλλαγή, θα πρέπει να είναι δυνατόν να θεωρούνται υπεύθυνες κατά τον ίδιο τρόπο με τους διανομείς στο πλαίσιο της παρούσας οδηγίας. Επομένως, οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας σχετικά με τους διανομείς θα πρέπει να εφαρμόζονται, κατ' αναλογία, στις εν λόγω επιγραμμικές πλατφόρμες. Αυτό σημαίνει ότι οι εν λόγω επιγραμμικές πλατφόρμες θα πρέπει να φέρουν ευθύνη μόνο όταν παρουσιάζουν το προϊόν ή επιτρέπουν με άλλον τρόπο τη συγκεκριμένη

(12) Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1020 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Ιουνίου 2019, για την εποπτεία της αγοράς και τη συμμόρφωση των προϊόντων και για την κατάργηση της οδηγίας 2004/42/ΕΚ και των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 765/2008 και (ΕΕ) αριθ. 305/2011 (ΕΕ L 169 της 25.6.2019, σ. 1).

(13) Κανονισμός (ΕΕ) 2023/988 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 10ης Μαΐου 2023, για τη γενική ασφάλεια των προϊόντων, την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1025/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και της οδηγίας (ΕΕ) 2020/1828 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και την κατάργηση της οδηγίας 2001/95/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και της οδηγίας 87/357/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 135 της 23.5.2023, σ. 1).

(14) Κανονισμός (ΕΕ) 2022/2065 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Οκτωβρίου 2022, σχετικά με την ενιαία αγορά ψηφιακών υπηρεσιών και την τροποποίηση της οδηγίας 2000/31/ΕΚ (κανονισμός για τις ψηφιακές υπηρεσίες) (ΕΕ L 277 της 27.10.2022, σ. 1).

συναλλαγή κατά τρόπο που θα οδηγούσε τον μέσο καταναλωτή να πιστεύει ότι το προϊόν παρέχεται είτε από την ίδια την επιγραμμική πλατφόρμα είτε από έμπορο που ενεργεί υπό την εξουσία ή τον έλεγχο της, και μόνο όταν η επιγραμμική πλατφόρμα δεν εντοπίζει αμέσως σχετικό οικονομικό φορέα εγκατεστημένο στην Ένωση.

- (39) Στη μετάβαση από τη γραμμική στην κυκλική οικονομία, τα προϊόντα σχεδιάζονται ώστε να είναι πιο ανθεκτικά, να έχουν δυνατότητα επαναχρησιμοποίησης, επισκευής και αναβάθμισης. Η Ένωση προάγει επίσης καινοτόμους και βιώσιμους τρόπους παραγωγής και κατανάλωσης που παρατείνουν τη λειτουργικότητα προϊόντων και συστατικών, όπως η ανακατασκευή, η ανανέωση και η επισκευή, όπως ορίζεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής, της 11ης Μαρτίου 2020, με τίτλο «Ένα νέο σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία — Για μια πιο καθαρή και πιο ανταγωνιστική Ευρώπη». Όταν ένα προϊόν υφίσταται ουσιώδεις τροποποιήσεις και διατίθεται στη συνέχεια στην αγορά ή τίθεται σε λειτουργία, θεωρείται νέο προϊόν. Όταν η τροποποίηση πραγματοποιείται εκτός του ελέγχου του αρχικού κατασκευαστή, θα πρέπει να είναι δυνατόν να καταλογίζεται ευθύνη στο πρόσωπο που πραγματοποίησε τις ουσιώδεις τροποποιήσεις ως κατασκευαστή του τροποποιημένου προϊόντος, δεδομένου ότι με βάση το σχετικό ενωσιακό δίκαιο είναι υπεύθυνος για τη συμμόρφωση του προϊόντος με τις απαιτήσεις ασφάλειας. Το κατά πόσον μια τροποποίηση είναι ουσιώδης θα πρέπει να καθορίζεται με βάση τα κριτήρια που θεσπίζονται στο σχετικό ενωσιακό και εθνικό δίκαιο για την ασφάλεια των προϊόντων, συμπεριλαμβανομένου του κανονισμού (ΕΕ) 2023/988. Όταν δεν καθορίζονται τέτοια κριτήρια για το εν λόγω προϊόν, οι τροποποιήσεις που μεταβάλλουν τις αρχικές προβλεπόμενες λειτουργίες του προϊόντος ή επηρεάζουν τη συμμόρφωσή του με τις εφαρμοστέες απαιτήσεις ασφάλειας ή μεταβάλλουν το προφίλ κινδύνου του θα πρέπει να θεωρούνται ουσιώδεις τροποποιήσεις. Όταν πραγματοποιείται ουσιώδης τροποποίηση από τον αρχικό κατασκευαστή ή υπό τον έλεγχο του, και όταν μια τέτοια ουσιώδης τροποποίηση καθιστά το προϊόν ελαττωματικό, ο εν λόγω κατασκευαστής δεν θα πρέπει να είναι σε θέση να αποφύγει την ευθύνη ισχυριζόμενος ότι η ελαττωματικότητα δημιουργήθηκε μετά τη διάθεση του προϊόντος στην αγορά ή τη θέση του σε λειτουργία. Για σκοπούς δικαίου καταμερισμού των κινδύνων στην κυκλική οικονομία, ο οικονομικός φορέας που πραγματοποιεί ουσιώδη τροποποίηση, εκτός από τον αρχικό κατασκευαστή, θα πρέπει να απαλλάσσεται από την ευθύνη αν ο εν λόγω οικονομικός φορέας μπορεί να αποδείξει ότι η ζημία αφορά τμήμα του προϊόντος που δεν επηρεάστηκε από την τροποποίηση. Οι οικονομικοί φορείς που πραγματοποιούν επισκευές ή άλλες ενέργειες οι οποίες δεν περιλαμβάνουν ουσιώδεις τροποποιήσεις δεν θα πρέπει να υπόκεινται σε ευθύνη βάσει της παρούσας οδηγίας.
- (40) Δεδομένου ότι τα προϊόντα μπορούν να σχεδιάζονται κατά τρόπο που να επιτρέπει τροποποιήσεις μέσω αλλαγών στο λογισμικό, συμπεριλαμβανομένων αναβαθμίσεων, για τις τροποποιήσεις που πραγματοποιούνται μέσω ενημέρωσης ή αναβάθμισης λογισμικού θα πρέπει να ισχύουν οι ίδιες αρχές με εκείνες που ισχύουν για τις τροποποιήσεις που πραγματοποιούνται με άλλους τρόπους. Όταν πραγματοποιείται ουσιώδης τροποποίηση μέσω ενημέρωσης ή αναβάθμισης λογισμικού, ή λόγω της συνεχούς μάθησης ενός συστήματος ΤΝ, το προϊόν που έχει υποστεί ουσιώδεις τροποποιήσεις θα πρέπει να θεωρείται ότι έχει καταστεί διαθέσιμο στην αγορά ή έχει τεθεί σε λειτουργία κατά τον χρόνο πραγματοποίησης της εν λόγω τροποποίησης.
- (41) Σε περίπτωση που τα θύματα δεν λάβουν αποζημίωση επειδή κανένα από άτομα δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνο δυνάμει της παρούσας οδηγίας ή επειδή τα υπεύθυνα άτομα είναι αφερέγγυα ή έχουν παύσει να υφίστανται, τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιούν υφιστάμενα εθνικά τομεακά συστήματα αποζημίωσης ή να θεσπίζουν νέα βάσει του εθνικού δικαίου για την κατάλληλη αποζημίωση των ζημιωθέντων από ελαττωματικά προϊόντα. Εναπόκειται στα κράτη μέλη να αποφασίσουν αν τα εν λόγω συστήματα αποζημίωσης χρηματοδοτούνται εν όλω ή εν μέρει από δημόσια ή ιδιωτικά έσοδα.
- (42) Στο πλαίσιο του καταλογισμού ευθύνης στους οικονομικούς φορείς ανεξαρτήτως υπαιτιότητας και με στόχο την επίτευξη δικαίου καταμερισμού των κινδύνων, το πρόσωπο που αξιώνει αποζημίωση για ζημία λόγω ελαττωματικού προϊόντος θα πρέπει να φέρει το βάρος της απόδειξης της ζημίας, της ελαττωματικότητας και της αιτιώδους συνάφειας μεταξύ των δύο, σύμφωνα με το επίπεδο απόδειξης που εφαρμόζεται βάσει του εθνικού δικαίου. Εντούτοις, συχνά τα πρόσωπα που αξιώνουν αποζημίωση μειονεκτούν σημαντικά σε σύγκριση με τους κατασκευαστές όσον αφορά την πρόσβαση σε πληροφορίες, και την κατανόησή τους, σε σχέση με τον τρόπο παραγωγής και λειτουργίας ενός προϊόντος. Αυτή η ασυμμετρία πληροφόρησης μπορεί να υπονομεύσει τον δίκαιο καταμερισμό των κινδύνων, ιδίως σε περιπτώσεις που χαρακτηρίζονται από τεχνική ή επιστημονική πολυπλοκότητα. Ως εκ τούτου, είναι απαραίτητο να διευκολύνεται η πρόσβαση των εναγόντων σε αποδεικτικά στοιχεία που πρόκειται να χρησιμοποιηθούν σε δικαστικές διαδικασίες. Στα εν λόγω αποδεικτικά στοιχεία περιλαμβάνονται έγγραφα τα οποία πρέπει να δημιουργηθούν εκ του μηδενός από τον εναγόμενο, μέσω συλλογής ή ταξινόμησης των διαθέσιμων αποδεικτικών στοιχείων. Κατά την αξιολόγηση του αιτήματος αποκάλυψης αποδεικτικών στοιχείων, τα εθνικά δικαστήρια θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι η εν λόγω πρόσβαση περιορίζεται σε ό, τι είναι αναγκαίο και αναλογικό, μεταξύ άλλων για την αποφυγή μη συγκεκριμένων αναζητήσεων πληροφοριών που δεν σχετίζονται με τη διαδικασία, καθώς και για την προστασία εμπιστευτικών πληροφοριών, όπως πληροφοριών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του δικηγορικού απορρήτου και του εμπορικού απορρήτου σύμφωνα με το ενωσιακό και το εθνικό δίκαιο, ιδίως την οδηγία (ΕΕ) 2016/943 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁽¹⁵⁾. Λαμβανομένης υπόψη της πολυπλοκότητας ορισμένων τύπων αποδεικτικών στοιχείων, για παράδειγμα αποδεικτικών στοιχείων που σχετίζονται με ψηφιακά προϊόντα, τα εθνικά δικαστήρια θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να απαιτούν τα εν λόγω αποδεικτικά στοιχεία να παρουσιάζονται, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, με εύκολα προσβάσιμο και κατανοητό τρόπο.

⁽¹⁵⁾ Οδηγία (ΕΕ) 2016/943 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 2016, περί προστασίας της τεχνολογίας και των επιχειρηματικών πληροφοριών που δεν έχουν αποκαλυφθεί (εμπορικό απόρρητο) από την παράνομη απόκτηση, χρήση και αποκάλυψή τους (ΕΕ L 157 της 15.6.2016, σ. 1).

- (43) Η παρούσα οδηγία εναρμονίζει τους κανόνες για την αποκάλυψη αποδεικτικών στοιχείων μόνον εφόσον τα θέματα αυτά ρυθμίζονται από αυτήν. Τα θέματα που δεν ρυθμίζονται από την παρούσα οδηγία περιλαμβάνουν κανόνες για την αποκάλυψη αποδεικτικών στοιχείων όσον αφορά: προδικαστικές διαδικασίες· πόσο συγκεκριμένο πρέπει να είναι το αίτημα για αποδεικτικά στοιχεία· τρίτα μέρη· περιπτώσεις αναγνωριστικών αγωγών· και κυρώσεις για μη συμμόρφωση με την υποχρέωση αποκάλυψης αποδεικτικών στοιχείων.
- (44) Δεδομένου ότι οι εναγόμενοι ενδέχεται να χρειάζονται πρόσβαση σε αποδεικτικά στοιχεία που έχει στη διάθεσή του ο ενάγων προκειμένου να αντικρούσουν αξίωση αποζημίωσης δυνάμει της παρούσας οδηγίας, οι εναγόμενοι θα πρέπει επίσης να έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης σε αποδεικτικά στοιχεία. Όπως και το αίτημα αποκάλυψης που υποβάλλεται από τον ενάγοντα, κατά την αξιολόγηση του αιτήματος του εναγομένου για αποκάλυψη αποδεικτικών στοιχείων, τα εθνικά δικαστήρια θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι η εν λόγω πρόσβαση περιορίζεται σε ό, τι είναι αναγκαίο και αναλογικό, μεταξύ άλλων για την αποφυγή μη συγκεκριμένων αναζητήσεων πληροφοριών που δεν σχετίζονται με τη διαδικασία, καθώς και για την προστασία εμπιστευτικών πληροφοριών.
- (45) Όσον αφορά τα εμπορικά απόρρητα κατά την έννοια της οδηγίας (ΕΕ) 2016/943 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, τα εθνικά δικαστήρια θα πρέπει να εξουσιοδοτούνται να λαμβάνουν ειδικά μέτρα για να διασφαλίζουν την εμπιστευτικότητα των εμπορικών απορρήτων κατά τη διάρκεια και κατόπιν των διαδικασιών και, παράλληλα, να επιτυγχάνουν δικαιο και αναλογική εξισορρόπηση μεταξύ του συμφέροντος που έχει ο κάτοχος του εμπορικού απορρήτου σχετικά με την τήρηση του απορρήτου και των συμφερόντων του ζημιωθέντος. Στα εν λόγω μέτρα θα πρέπει να περιλαμβάνονται τουλάχιστον μέτρα προκειμένου να περιορίζεται η πρόσβαση σε έγγραφα τα οποία περιέχουν εμπορικά απόρρητα ή θεωρούμενα εμπορικά απόρρητα και η πρόσβαση σε ακροαματικές διαδικασίες σε περιορισμένο αριθμό ατόμων ή να επιτρέπεται η πρόσβαση μόνο σε έγγραφα ή πρακτικά ακροαματικών διαδικασιών από τα οποία έχουν αφαιρεθεί οι ευαίσθητες πληροφορίες. Κατά τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τα εν λόγω μέτρα, είναι σκόπιμο τα εθνικά δικαστήρια να λαμβάνουν υπόψη την ανάγκη διασφάλισης του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου, τα έννομα συμφέροντα των διαδίκων και, κατά περίπτωση, τρίτων, καθώς και την ενδεχόμενη ζημία για οποιονδήποτε από τους διαδίκους και, κατά περίπτωση, για τρίτους, η οποία προκύπτει από την έγκριση ή την απόρριψη των εν λόγω μέτρων.
- (46) Είναι ανάγκη να μετριάζεται το βάρος της απόδειξης για τον ενάγοντα, υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις. Τα πραγματικά μαχητά τεκμήρια είναι ένας συνήθης μηχανισμός προκειμένου να μετριάζονται οι αποδεικτικές δυσκολίες που αντιμετωπίζει ο ενάγοντας και να επιτρέπεται στα δικαστήρια να στηρίζουν την ύπαρξη ελαττωματικότητας ή αιτιώδους συνάφειας στην ύπαρξη άλλου πραγματικού περιστατικού που έχει αποδειχθεί και, παράλληλα, να διαφυλάσσονται τα δικαιώματα του εναγομένου. Προκειμένου να παρέχεται κίνητρο συμμόρφωσης προς την υποχρέωση αποκάλυψης πληροφοριών, τα εθνικά δικαστήρια θα πρέπει να συνάγουν το τεκμήριο της ελαττωματικότητας όταν ο εναγόμενος δεν συμμορφώνεται με την εν λόγω υποχρέωση. Με σκοπό την προστασία των καταναλωτών και άλλων φυσικών προσώπων από τον κίνδυνο βλάβης, έχουν θεσπιστεί πολλές υποχρεωτικές απαιτήσεις ασφάλειας, μεταξύ άλλων και βάσει του κανονισμού (ΕΕ) 2023/988. Προκειμένου να ενισχυθεί η στενή σχέση μεταξύ των κανόνων ασφάλειας των προϊόντων και των κανόνων περί ευθύνης, η μη συμμόρφωση προς σχετικές απαιτήσεις θα πρέπει επίσης να οδηγεί σε τεκμήριο ελαττωματικότητας. Αυτό περιλαμβάνει περιπτώσεις στις οποίες ένα προϊόν δεν είναι εφοδιασμένο με μέσα καταγραφής πληροφοριών σχετικά με τη λειτουργία του προϊόντος, όπως απαιτείται βάσει της ενωσιακής ή εθνικής νομοθεσίας. Το ίδιο θα πρέπει να ισχύει όταν πρόκειται περί προφανούς δυσλειτουργίας, όπως στην περίπτωση γυάλινης φιάλης που εκρήγνυται στο πλαίσιο ευλόγως αναμενόμενης χρήσης, καθώς συνιστά περιττή επιβάρυνση να απαιτείται από τον ενάγοντα να αποδείξει την ελαττωματικότητα υπό περιστάσεις τέτοιες που καθιστούν την ύπαρξη της αδιαμφισβήτητη. Η ευλόγως αναμενόμενη χρήση καλύπτει τη χρήση για την οποία προορίζεται ένα προϊόν σύμφωνα με τις πληροφορίες που παρέχει ο κατασκευαστής ή ο οικονομικός φορέας που το διαθέτει στην αγορά, τη συνήθη χρήση, όπως καθορίζεται από τον σχεδιασμό και την κατασκευή του προϊόντος, και τη χρήση που μπορεί εύλογα να προβλεφθεί, όταν η χρήση αυτή θα μπορούσε να προκύψει από νόμιμη και άμεσα προβλέψιμη ανθρώπινη συμπεριφορά.
- (47) Όταν έχει αποδειχθεί ότι ένα προϊόν είναι ελαττωματικό και το είδος της ζημίας που προκλήθηκε, κυρίως βάσει παρόμοιων περιπτώσεων, προκαλείται συνήθως από την εν λόγω ελαττωματικότητα, ο ενάγων δεν θα πρέπει να υποχρεούται να αποδείξει την αιτιώδη συνάφεια και η ύπαρξη του θα πρέπει να τεκμαίρεται.
- (48) Η ελαττωματικότητα ενός προϊόντος ή η αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της ζημίας και της ελαττωματικότητας, ή και τα δύο, θα πρέπει να τεκμαίρονται από τα εθνικά δικαστήρια όταν, παρά την αποκάλυψη αποδεικτικών στοιχείων από τον εναγόμενο, θα καθίστατο εξαιρετικά δύσκολο για τον ενάγοντα να αποδείξει την ελαττωματικότητα ή την αιτιώδη συνάφεια ή και τα δύο ιδίως λόγω της τεχνικής ή επιστημονικής πολυπλοκότητας της περίπτωσης. Θα πρέπει να το πράττουν λαμβάνοντας υπόψη όλες τις περιστάσεις της υπόθεσης. Σε τέτοιες περιπτώσεις, η επιβολή του συνήθους επιπέδου απόδειξης που απαιτείται από το εθνικό δίκαιο, το οποίο συχνά απαιτεί υψηλό βαθμό πιθανότητας, θα υπονόμει την αποτελεσματικότητα του δικαιώματος αποζημίωσης. Επομένως, δεδομένου ότι οι κατασκευαστές διαθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις και είναι καλύτερα ενημερωμένοι από τον ζημιωθέντα, και προκειμένου να διατηρηθεί ο δίκαιος επιμερισμός του κινδύνου, αποφεύγοντας παράλληλα την αντιστροφή του βάρους της απόδειξης, ο εν λόγω ενάγων θα πρέπει να υποχρεούται να αποδείξει, όταν οι δυσκολίες του ενάγοντος αφορούν την απόδειξη της ελαττωματικότητας, μόνο ότι είναι πιθανό το προϊόν να ήταν ελαττωματικό ή, όταν οι δυσκολίες του ενάγοντος αφορούν την απόδειξη της αιτιώδους συνάφειας, μόνο ότι η ελαττωματικότητα του προϊόντος αποτελεί πιθανή αιτία της ζημίας. Η τεχνική ή επιστημονική πολυπλοκότητα θα πρέπει να καθορίζονται από τα εθνικά δικαστήρια κατά περίπτωση, αφού ληφθούν υπόψη διάφοροι παράγοντες. Στους εν λόγω παράγοντες θα πρέπει να περιλαμβάνεται η πολύπλοκη φύση ενός προϊόντος, όπως ενός καινοτόμου ιατροτεχνολογικού προϊόντος· η πολύπλοκη φύση της χρησιμοποιηθείσας τεχνολογίας, όπως η μηχανική μάθηση· η πολύπλοκη φύση των πληροφοριών και των δεδομένων που πρέπει να αναλύσει ο ενάγων· και η πολύπλοκη φύση της αιτιώδους συνάφειας, όπως η συνάφεια μεταξύ ενός φαρμακευτικού προϊόντος ή τροφίμου και της εκδήλωσης μιας πάθησης, ή η συνάφεια για την

απόδειξη της οποίας θα απαιτείτο από τον ενάγοντα να εξηγήσει τις εσωτερικές λειτουργίες ενός συστήματος TN. Τα εθνικά δικαστήρια θα πρέπει επίσης να εκτιμούν την ύπαρξη υπέρμετρων δυσκολιών κατά περίπτωση. Όταν ο ενάγων θα πρέπει να παρουσιάζει επιχειρήματα για να αποδείξει την ύπαρξη υπέρμετρων δυσκολιών, η απόδειξη των εν λόγω δυσκολιών δεν θα πρέπει να απαιτείται. Για παράδειγμα, σε μια αξίωση που αφορά ένα σύστημα TN, προκειμένου το δικαστήριο να αποφασίσει την ύπαρξη υπέρμετρων δυσκολιών, ο ενάγων δεν θα πρέπει να καλείται να εξηγήσει τα ειδικά χαρακτηριστικά του συστήματος TN ούτε τον τρόπο με τον οποίο τα εν λόγω χαρακτηριστικά δυσχεραίνουν τη διαπίστωση αιτιώδους συνάφειας. Ο εναγόμενος θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να αμφισβητήσει όλα τα στοιχεία της αξίωσης, συμπεριλαμβανομένης της ύπαρξης υπέρμετρων δυσχερειών.

- (49) Προς όφελος του δίκαιου καταμερισμού των κινδύνων, οι οικονομικοί φορείς θα πρέπει να εξαιρούνται από την ευθύνη αν μπορούν να αποδείξουν την ύπαρξη συγκεκριμένων απαλλακτικών στοιχείων. Δεν θα πρέπει να θεωρούνται υπεύθυνοι όταν μπορούν να αποδείξουν ότι άλλο πρόσωπο εκτός των ιδίων προκάλεσε την έξοδο του προϊόντος από την παραγωγική διαδικασία ενάντια στη βούλησή τους ή ότι ακριβής αιτία της ελαττωματικότητας ήταν η συμμόρφωση με νομικές απαιτήσεις.
- (50) Η στιγμή της διάθεσης στην αγορά ή της θέσης σε λειτουργία είναι κατά κανόνα η στιγμή κατά την οποία ένα προϊόν παύει να τελεί υπό τον έλεγχο του κατασκευαστή, ενώ, όσον αφορά τους διανομείς, είναι η στιγμή κατά την οποία καθίστούν το προϊόν διαθέσιμο στην αγορά. Επομένως, οι κατασκευαστές θα πρέπει να απαλλάσσονται από την ευθύνη όταν αποδεικνύουν ότι είναι πιθανόν η ελαττωματικότητα που προκάλεσε τη ζημία να μην υφίστατο όταν διέθεσαν το προϊόν στην αγορά ή όταν το έθεσαν σε λειτουργία ή ότι η ελαττωματικότητα εκδηλώθηκε μετά τη στιγμή αυτή. Εντούτοις, δεδομένου ότι οι ψηφιακές τεχνολογίες επιτρέπουν στους κατασκευαστές να ασκούν έλεγχο μετά τη στιγμή της διάθεσης του προϊόντος στην αγορά ή της θέσης τους σε λειτουργία, οι κατασκευαστές θα πρέπει να εξακολουθούν να είναι υπεύθυνοι για ελαττωματικότητα που εκδηλώνεται μετά τον εν λόγω χρόνο ως συνέπεια λογισμικού ή συναφών υπηρεσιών που τελούν υπό τον έλεγχό τους, είτε έχουν τη μορφή ενημερώσεων ή αναβαθμίσεων είτε αλγορίθμων μηχανικής μάθησης. Τέτοιου είδους λογισμικό και συναφείς υπηρεσίες θα πρέπει να θεωρούνται υπό τον έλεγχο του κατασκευαστή όταν η προμήθειά τους πραγματοποιείται από τον εν λόγω κατασκευαστή ή όταν ο εν λόγω κατασκευαστής τα εγκρίνει ή συναινεί διαφορετικά στην προμήθειά τους από τρίτο. Για παράδειγμα, εάν μια έξυπνη τηλεόραση παρουσιάζεται να περιλαμβάνει εφαρμογή βίντεο, αλλά ο χρήστης υποχρεούται να καταφορτώσει την εφαρμογή από τον ιστότοπο τρίτου μετά την αγορά της τηλεόρασης, ο κατασκευαστής της τηλεόρασης θα πρέπει να παραμένει υπεύθυνος, παράλληλα με τον κατασκευαστή της εφαρμογής βίντεο, για ζημίες που προκαλούνται από τυχόν ελαττωματικότητα της εφαρμογής βίντεο, ακόμη και αν η ελαττωματικότητα προέκυψε μόνο μετά τη διάθεση της τηλεόρασης στην αγορά.
- (51) Η δυνατότητα των οικονομικών φορέων να αποφεύγουν την ευθύνη αποδεικνύοντας ότι ένα ελάττωμα εκδηλώθηκε αφότου διέθεσαν το προϊόν στην αγορά ή το έθεσαν σε λειτουργία θα πρέπει να περιορίζεται όταν η ελαττωματικότητα του προϊόντος συνίσταται σε απουσία ενημερώσεων ή αναβαθμίσεων του λογισμικού που είναι απαραίτητες για την αντιμετώπιση των τρωτών σημείων κυβερνοασφάλειας και τη διατήρηση της ασφάλειας του προϊόντος. Τα εν λόγω τρωτά σημεία μπορεί να επηρεάσουν το προϊόν κατά τέτοιο τρόπο ώστε αυτό να προκαλέσει ζημία κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας. Ως αναγνώριση των ευθυνών των κατασκευαστών βάσει της ενωσιακής νομοθεσίας για την ασφάλεια των προϊόντων καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους, όπως βάσει του κανονισμού (ΕΕ) 2017/745 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁽¹⁶⁾, οι κατασκευαστές θα πρέπει επίσης να μην εξαιρούνται από την ευθύνη για ζημία που προκαλείται από τα ελαττωματικά τους προϊόντα, όταν η ελαττωματικότητα προκύπτει επειδή δεν παρέχουν ενημερώσεις και αναβαθμίσεις λογισμικού ασφάλειας που είναι απαραίτητες για την αντιμετώπιση των τρωτών σημείων του προϊόντος ως αποτέλεσμα των εξελισσόμενων κινδύνων κυβερνοασφάλειας. Η εν λόγω ευθύνη δεν θα πρέπει να ισχύει όταν η προμήθεια ή εγκατάσταση του σχετικού λογισμικού εκφεύγει του ελέγχου του κατασκευαστή, για παράδειγμα όταν ο ιδιοκτήτης του προϊόντος δεν εγκαθιστά μια ενημέρωση ή αναβάθμιση που στοχεύει να διασφαλίσει τη διατήρηση του επιπέδου ασφαλείας του προϊόντος. Η παρούσα οδηγία δεν επιβάλλει καμία υποχρέωση παροχής ενημερώσεων ή αναβαθμίσεων για ένα προϊόν.
- (52) Για σκοπούς δίκαιου καταμερισμού των κινδύνων, οι οικονομικοί φορείς θα πρέπει να απαλλάσσονται από την ευθύνη εφόσον αποδεικνύουν ότι το επίπεδο επιστημονικών και τεχνικών γνώσεων, καθοριζόμενο σε σχέση με το πιο προηγμένο επίπεδο προσβάσιμων αντικειμενικών γνώσεων και όχι τις τρέχουσες γνώσεις του οικονομικού φορέα, ενόσω το προϊόν βρισκόταν υπό τον έλεγχό του κατασκευαστή ήταν τέτοιο που δεν επέτρεπε να διαπιστωθεί η ύπαρξη ελαττωματικότητας.
- (53) Ενδέχεται να προκύψουν περιπτώσεις στις οποίες δύο ή περισσότερα μέρη είναι υπεύθυνα για την ίδια ζημία, ιδίως όταν ένα ελαττωματικό συστατικό ενσωματώνεται σε προϊόν που προκαλεί ζημία. Στην περίπτωση αυτή, ο ζημιωθής θα πρέπει να μπορεί να ζητά αποζημίωση τόσο από τον κατασκευαστή που ενσωμάτωσε το ελαττωματικό συστατικό στο προϊόν του όσον και από τον κατασκευαστή του ίδιου του ελαττωματικού συστατικού. Για να διασφαλιστεί η προστασία των φυσικών προσώπων, όλα τα μέρη θα πρέπει να είναι αλληλεγγύως και εις ολόκληρον υπεύθυνα σε τέτοιου είδους περιπτώσεις.
- (54) Απαιτείται ιδιαίτερα υψηλός βαθμός καινοτομίας στον τομέα του λογισμικού. Προκειμένου να υποστηριχθεί η καινότητα καινοτομίας των πολύ μικρών και των μικρών επιχειρήσεων που κατασκευάζουν λογισμικό, οι εν λόγω επιχειρήσεις θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να συμφωνούν συμβατικά με τους κατασκευαστές που ενσωματώνουν το λογισμικό τους σε ένα προϊόν ότι οι τελευταίοι δεν θα προσφύγουν κατά του κατασκευαστή λογισμικού σε περίπτωση ελαττωματικού

⁽¹⁶⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/745 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2017, για τα ιατροτεχνολογικά προϊόντα, για την τροποποίηση της οδηγίας 2001/83/ΕΚ, του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 178/2002 και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1223/2009 και για την κατάργηση των οδηγιών του Συμβουλίου 90/385/ΕΟΚ και 93/42/ΕΟΚ (ΕΕ L 117 της 5.5.2017, σ. 1).

συστατικού λογισμικού που προκαλεί βλάβη. Οι εν λόγω συμβατικές συμφωνίες, που χρησιμοποιούνται ήδη σε ορισμένα κράτη μέλη, θα πρέπει να επιτρέπονται, δεδομένου ότι ο κατασκευαστής του προϊόντος στο σύνολό του ευθύνεται σε κάθε περίπτωση για τυχόν ελαττωματικότητα του προϊόντος, συμπεριλαμβανομένων των συστατικών του. Ωστόσο, η ευθύνη έναντι του ζημιωθέντος δεν θα πρέπει ποτέ να περιορίζεται ή να αποκλείεται από μια τέτοια συμβατική συμφωνία.

- (55) Ενδέχεται να προκύψουν περιπτώσεις στις οποίες οι πράξεις και οι παραλείψεις προσώπου πλην του δυνητικά υπεύθυνου οικονομικού φορέα συντελούν, επιπροσθέτως της ελαττωματικότητας του προϊόντος, στην πρόκληση ζημίας, όπως στην περίπτωση τρίτων που εκμεταλλεύονται τα τρωτά σημεία κυβερνοασφάλειας ενός προϊόντος. Για σκοπούς προστασίας των καταναλωτών, όταν ένα προϊόν είναι ελαττωματικό, για παράδειγμα εξαιτίας τρωτών σημείων που το καθιστούν λιγότερο ασφαλές από ό,τι το ευρύ κοινό δικαιούται να αναμένει, η ευθύνη του οικονομικού φορέα δεν θα πρέπει να μειώνεται ούτε να αίρεται ως συνέπεια των εν λόγω πράξεων ή παραλείψεων από τρίτο μέρος. Εντούτοις, η ευθύνη του οικονομικού φορέα θα πρέπει να μπορεί να μειώνεται ή να αίρεται όταν οι ίδιοι οι ζημιωθέντες συντέλεσαν εξ αμελείας στην πρόκληση της ζημίας, για παράδειγμα όταν ο ζημιωθείς από αμέλεια δεν εγκαθιστά ενημερώσεις ή αναβαθμίσεις που παρέχονται από τον οικονομικό φορέα, ο οποίος θα είχαν μετριάσει ή αποφύγει τη ζημία.
- (56) Ο στόχος της προστασίας των φυσικών προσώπων θα υπονομευόταν αν καθίστατο δυνατόν να περιορίζεται ή να αποκλείεται η ευθύνη των οικονομικών φορέων μέσω συμβατικών διατάξεων. Επομένως, δεν θα πρέπει να επιτρέπεται καμία συμβατική παρέκκλιση. Για τον ίδιο λόγο, οι διατάξεις του εθνικού δικαίου δεν θα πρέπει να μπορούν να περιορίζουν ή να αποκλείουν την ευθύνη, όπως στην περίπτωση θέσπισης οικονομικών ορίων στην ευθύνη ενός οικονομικού φορέα.
- (57) Δεδομένου ότι τα προϊόντα παλαιώνουν με την πάροδο του χρόνου και ότι αναπτύσσονται υψηλότερα πρότυπα ασφάλειας καθώς το επίπεδο της επιστήμης και της τεχνολογίας προοδεύει, δεν θα ήταν λογικό να καθίστανται υπεύθυνοι οι οικονομικοί φορείς για απεριόριστο χρονικό διάστημα για την ελαττωματικότητα των προϊόντων τους. Συνεπώς, η ευθύνη θα πρέπει να υπόκειται σε εύλογο χρονικό διάστημα, δηλαδή σε 10 έτη μετά τη διάθεση στην αγορά ή τη θέση σε λειτουργία του προϊόντος («προθεσμία λήξης»), υπό την επιφύλαξη αξιώσεων που εκκρεμούν ενώπιον του δικαστηρίου. Προκειμένου να αποφευχθεί αδικαιολόγητος περιορισμός της δυνατότητας αποζημίωσης για ζημία που προκλήθηκε από ελαττωματικό προϊόν, η προθεσμία λήξης θα πρέπει να παραταθεί σε 25 έτη σε περιπτώσεις κατά τις οποίες τα συμπτώματα σωματικής βλάβης αργούν να εκδηλωθούν, σύμφωνα με ιατρικά στοιχεία.
- (58) Δεδομένου ότι τα προϊόντα που έχουν υποστεί ουσιώδεις τροποποιήσεις είναι ουσιαστικά νέα προϊόντα, η νέα προθεσμία λήξης θα πρέπει να αρχίζει μετά τη σημαντική τροποποίηση ενός προϊόντος και στη συνέχεια τη διάθεσή του στην αγορά ή τη θέση του σε λειτουργία, για παράδειγμα ως αποτέλεσμα ανακατασκευής. Οι ενημερώσεις ή οι αναβαθμίσεις που δεν ισοδυναμούν με ουσιώδη τροποποίηση του προϊόντος δεν θα πρέπει να επηρεάζουν την προθεσμία λήξης που ισχύει για το αρχικό προϊόν.
- (59) Η δυνατότητα που προβλέπει η παρούσα οδηγία, σύμφωνα με την οποία ένας οικονομικός φορέας που αποδεικνύει ότι η κατάσταση των επιστημονικών και τεχνικών γνώσεων κατά τη διάθεση προϊόντος στην αγορά ή κατά τη θέση του σε λειτουργία ή κατά την περίοδο κατά την οποία το προϊόν τελούσε υπό τον έλεγχο του κατασκευαστή δεν ήταν τέτοια ώστε καθιστά δυνατή την αποκάλυψη του ελαττώματος μπορεί να απαλλαγεί από την ευθύνη, ο λεγόμενος «υπερασπιστικός ισχυρισμός για τον κίνδυνο ανάπτυξης», θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι σε ορισμένα κράτη μέλη περιορίζει αδικαιολόγητα την προστασία των φυσικών προσώπων. Επομένως, ένα κράτος μέλος θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να παρεκκλίνει από τη δυνατότητα αυτή θεσπίζοντας νέα μέτρα ή τροποποιώντας υφιστάμενα μέτρα, επεκτείνοντας την ευθύνη σε τέτοιες περιπτώσεις σε συγκεκριμένους τύπους προϊόντων, εφόσον κρίνεται αναγκαίο, αναλογικό και δικαιολογημένο από στόχους δημόσιου συμφέροντος, όπως αυτοί που προβλέπονται στη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δηλαδή από τη δημόσια τάξη, τη δημόσια ασφάλεια και τη δημόσια υγεία. Για να διασφαλιστεί η διαφάνεια και η ασφάλεια δικαίου για τους οικονομικούς φορείς που δραστηριοποιούνται σε ολόκληρη την Ένωση, η χρήση μιας τέτοιας παρέκκλισης από τον υπερασπιστικό ισχυρισμό για τον κίνδυνο ανάπτυξης θα πρέπει να κοινοποιείται στην Επιτροπή, η οποία στη συνέχεια θα πρέπει να ενημερώνει τα άλλα κράτη μέλη. Προκειμένου να διευκολυνθεί η συνεκτική προσέγγιση σε όλα τα κράτη μέλη και η συνοχή με τους στόχους της παρούσας οδηγίας, η Επιτροπή θα πρέπει να είναι σε θέση να εκδίδει μη δεσμευτικές γνώμες σχετικά με τα προτεινόμενα μέτρα ή τροποποιήσεις. Προκειμένου να δοθεί χρόνος για την έκδοση γνώμης, το κράτος μέλος που προτείνει τέτοια μέτρα ή τροποποιήσεις θα πρέπει να αναστέλλει τα προτεινόμενα μέτρα ή τροποποιήσεις για έξι μήνες μετά την κοινοποίησή τους στην Επιτροπή, εκτός εάν η Επιτροπή γνωμοδοτήσει νωρίτερα. Η γνώμη αυτή θα πρέπει να εκδίδεται μετά από στενή συνεργασία του οικείου κράτους μέλους και της Επιτροπής, λαμβανομένων υπόψη των τυχόν απόψεων άλλων κρατών μελών. Για λόγους ασφάλειας δικαίου και για να διευκολυνθεί η συνέχεια των ρυθμίσεων που θεσπίζονται δυνάμει της οδηγίας 85/374/ΕΟΚ, θα πρέπει επίσης να είναι δυνατόν για ένα κράτος μέλος να διατηρεί στο νομικό του σύστημα τις υφιστάμενες παρεκκλίσεις από τον υπερασπιστικό ισχυρισμό για τον κίνδυνο ανάπτυξης.
- (60) Προκειμένου να διευκολυνθεί η εναρμονισμένη ερμηνεία της παρούσας οδηγίας από τα εθνικά δικαστήρια, τα κράτη μέλη θα πρέπει να υποχρεούνται να δημοσιεύουν οριστικές δικαστικές αποφάσεις σχετικά με την ευθύνη λόγω ελαττωματικών προϊόντων δυνάμει της παρούσας οδηγίας, δηλαδή τις αποφάσεις που δεν μπορούν ή δεν μπορούν πλέον να προσβληθούν. Προκειμένου να περιοριστεί ο διοικητικός φόρτος, τα κράτη μέλη θα πρέπει να υποχρεούνται να δημοσιεύουν τις αποφάσεις των εθνικών δευτεροβάθμιων ή των ανώτατων δικαστηρίων.

- (61) Για να βελτιωθεί η κατανόηση του τρόπου με τον οποίο εφαρμόζεται η παρούσα οδηγία σε εθνικό επίπεδο, προς όφελος, μεταξύ άλλων, του κοινού, των ασκούντων νομικά επαγγέλματα, των ακαδημαϊκών και των κρατών μελών, η Επιτροπή θα πρέπει να δημιουργήσει και να διατηρεί μια εύκολα προσβάσιμη και δημόσια διαθέσιμη βάση δεδομένων που θα περιέχει τις σχετικές αποφάσεις, καθώς και παραπομπές σε σχετικές αποφάσεις του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- (62) Η Επιτροπή θα πρέπει να διενεργήσει αξιολόγηση της παρούσας οδηγίας. Σύμφωνα με την παράγραφο 22 της διοργανικής συμφωνίας της 13ης Απριλίου 2016 για τη βελτίωση του νομοθετικού έργου⁽¹⁷⁾, η εν λόγω αξιολόγηση θα πρέπει να βασίζεται σε πέντε κριτήρια, και συγκεκριμένα την αποδοτικότητα, την αποτελεσματικότητα, τη συνάφεια, τη συνεκτικότητα και την προστιθέμενη αξία, και θα πρέπει να αποτελεί τη βάση των εκτιμήσεων επιπτώσεων για ενδεχόμενα περαιτέρω μέτρα. Στην έκθεση αξιολόγησης, η Επιτροπή θα πρέπει να παρέχει τη μεθοδολογία για τους υπολογισμούς που χρησιμοποιούνται στην αξιολόγησή της. Είναι σημαντικό η Επιτροπή να συλλέγει όλες τις σχετικές πληροφορίες κατά τρόπο ώστε να αποφεύγεται η υπερβολική ρύθμιση και ο διοικητικός φόρτος για τα κράτη μέλη και τους οικονομικούς φορείς, χρησιμοποιώντας πληροφορίες από όλες τις σχετικές και αξιόπιστες πηγές, συμπεριλαμβανομένων των θεσμικών και λοιπών οργάνων και οργανισμών της Ένωσης, των εθνικών αρμόδιων αρχών και των διεθνώς αναγνωρισμένων φορέων και οργανισμών.
- (63) Για λόγους ασφάλειας δικαίου, η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται σε προϊόντα που διατίθενται στην αγορά ή τίθενται σε λειτουργία πριν από τις 9 Δεκεμβρίου 2026. Επομένως, είναι αναγκαίο να προβλεφθούν μεταβατικές ρυθμίσεις προκειμένου να διασφαλιστεί ότι εξακολουθεί να υφίσταται ευθύνη βάσει της οδηγίας 85/374/ΕΟΚ για ζημία λόγω ελαττωματικών προϊόντων τα οποία έχουν διατεθεί στην αγορά ή τεθεί σε λειτουργία πριν από την εν λόγω ημερομηνία.
- (64) Δεδομένου ότι οι στόχοι της παρούσας οδηγίας, δηλαδή η διασφάλιση της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς, ο ανόθευτος ανταγωνισμός και το υψηλό επίπεδο προστασίας των φυσικών προσώπων, δεν μπορούν να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη λόγω του ενωσιακού χαρακτήρα της αγοράς εμπορευμάτων, μπορούν όμως, λόγω του αποτελέσματος εναρμόνισης των κοινών κανόνων περί ευθύνης, να επιτευχθούν καλύτερα σε ενωσιακό επίπεδο, η Ένωση δύναται να λάβει μέτρα, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας του άρθρου 5 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας όπως διατυπώνεται στο ίδιο άρθρο, η παρούσα οδηγία δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη των στόχων αυτών,

ΕΞΕΔΩΣΑΝ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΟΔΗΓΙΑ:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 1

Αντικείμενο και στόχος

Η παρούσα οδηγία θεσπίζει κοινούς κανόνες σχετικά με την ευθύνη των οικονομικών φορέων για ζημία που υφίστανται φυσικά πρόσωπα λόγω ελαττωματικών προϊόντων, καθώς και σχετικά με την αποζημίωση για τη ζημία αυτή.

Στόχος της παρούσας οδηγίας είναι να συμβάλει στην ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, εξασφαλίζοντας παράλληλα υψηλό επίπεδο προστασίας των καταναλωτών και άλλων φυσικών προσώπων.

Άρθρο 2

Πεδίο εφαρμογής

1. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε προϊόντα που διατίθεται στην αγορά μετά από τις 9 Δεκεμβρίου 2026.
2. Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται σε ελεύθερο λογισμικό ανοικτού κώδικα το οποίο αναπτύσσεται ή παρέχεται εκτός του πλαισίου εμπορικής δραστηριότητας.
3. Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται σε ζημίες λόγω πυρηνικών ατυχημάτων εφόσον η ευθύνη για ζημίες αυτού του είδους καλύπτεται βάσει διεθνών συμβάσεων που έχουν επικυρωθεί από τα κράτη μέλη.
4. Η παρούσα οδηγία δεν θίγει:
  - α) την εφαρμογή της ενωσιακής νομοθεσίας για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ιδίως τον κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 και τις οδηγίες 2002/58/ΕΚ και (ΕΕ) 2016/680·

⁽¹⁷⁾ ΕΕ L 123 της 12.5.2016, σ. 1.

- β) τυχόν δικαιώματα τα οποία έχουν οι ζημιωθέντες στο πλαίσιο εθνικών κανόνων περί συμβατικής ευθύνης ή περί εξωσυμβατικής ευθύνης για λόγους άλλους πλην της ελαττωματικότητας ενός προϊόντος όπως προβλέπεται στην παρούσα οδηγία, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών κανόνων για την εφαρμογή της ενωσιακής νομοθεσίας·
- γ) τυχόν δικαιώματα τα οποία έχουν οι ζημιωθέντες στο πλαίσιο οποιουδήποτε ειδικού καθεστώτος περί ευθύνης που υφίστατο στην εθνική νομοθεσία πριν από τις 30 Ιουλίου 1985.

Άρθρο 3

Επίπεδο εναρμόνισης

Τα κράτη μέλη δεν διατηρούν ούτε θεσπίζουν στην εθνική τους νομοθεσία διατάξεις που παρεκκλίνουν από εκείνες που καθορίζονται στην παρούσα οδηγία, συμπεριλαμβανομένων των περισσότερο ή λιγότερο αυστηρών διατάξεων για την επίτευξη διαφορετικού επιπέδου προστασίας του καταναλωτή και άλλων φυσικών προσώπων, εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά στην παρούσα οδηγία.

Άρθρο 4

Ορισμοί

Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

- 1) «προϊόν»: κάθε κινητό αγαθό, ακόμη και ενσωματωμένο σε ή διασυνδεδεμένο με άλλο κινητό ή ακίνητο αγαθό· περιλαμβάνει την ηλεκτρική ενέργεια, τα ψηφιακά κατασκευαστικά αρχεία, τις πρώτες ύλες και το λογισμικό·
- 2) «ψηφιακό κατασκευαστικό αρχείο»: ψηφιακή έκδοση ή ψηφιακό πρότυπο ενός κινητού αγαθού, το οποίο περιέχει τις λειτουργικές πληροφορίες που είναι αναγκαίες για την παραγωγή ενός υλικού αντικειμένου μέσω της διευκόλυνσης του αυτοματοποιημένου ελέγχου των μηχανημάτων ή εργαλείων·
- 3) «συναφής υπηρεσία»: ψηφιακή υπηρεσία η οποία ενσωματώνεται σε ένα προϊόν, ή διασυνδέεται με αυτό, κατά τρόπο ώστε η απουσία της να εμποδίζει το προϊόν να επιτελέσει μία από τις λειτουργίες του·
- 4) «συστατικό»: κάθε στοιχείο, υλικό ή άυλο, πρώτη ύλη, ή συναφής υπηρεσία, που ενσωματώνεται σε ένα προϊόν, ή διασυνδέεται με αυτό·
- 5) «έλεγχος του κατασκευαστή»:
  - α) εκτέλεση από τον κατασκευαστή ή, όσον αφορά τις ενέργειες τρίτου μέρους, ρητή έγκριση ή συναίνεση από τον κατασκευαστή για:
    - i) ενσωμάτωση, διασύνδεση ή προμήθεια συστατικού που περιλαμβάνει ενημερώσεις ή αναβαθμίσεις λογισμικού· ή
    - ii) τροποποίηση του προϊόντος, συμπεριλαμβανομένων ουσιαστών τροποποιήσεων·
  - β) ικανότητα του κατασκευαστή ενός προϊόντος να προμηθεύει ο ίδιος ή μέσω τρίτου ενημερώσεις ή αναβαθμίσεις λογισμικού·
- 6) «δεδομένα»: τα δεδομένα όπως ορίζονται στο άρθρο 2 σημείο 1) του κανονισμού (ΕΕ) 2022/868 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽¹⁸⁾·
- 7) «διαθεσιμότητα στην αγορά»: κάθε προσφορά προϊόντος για διανομή, κατανάλωση ή χρήση στην αγορά της Ένωσης στο πλαίσιο εμπορικής δραστηριότητας, είτε έναντι αντιτίμου είτε δωρεάν·
- 8) «διάθεση στην αγορά»: η πρώτη φορά κατά την οποία ένα προϊόν καθίσταται διαθέσιμο στην αγορά της Ένωσης·
- 9) «θέση σε λειτουργία»: η πρώτη χρήση ενός προϊόντος στην Ένωση στο πλαίσιο εμπορικής δραστηριότητας, είτε έναντι αντιτίμου είτε δωρεάν, σε περιπτώσεις στις οποίες το προϊόν δεν έχει διατεθεί στην αγορά πριν από την πρώτη χρήση του·
- 10) «κατασκευαστής»: κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που:

⁽¹⁸⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2022/868 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2022, σχετικά με την ευρωπαϊκή διακυβέρνηση δεδομένων και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1724 (κανονισμός για τη διακυβέρνηση δεδομένων) (ΕΕ L 152 της 3.6.2022, σ. 1).

- α) αναπτύσσει, κατασκευάζει ή παράγει ένα προϊόν·
- β) αναθέτει τον σχεδιασμό ή την κατασκευή ενός προϊόντος ή ο οποίος, θέτοντας την επωνυμία, το εμπορικό σήμα ή άλλα διακριτικά χαρακτηριστικά του στο εν λόγω προϊόν, παρουσιάζεται ως κατασκευαστής του· ή
- γ) αναπτύσσει, κατασκευάζει ή παράγει ένα προϊόν για δική του χρήση·
- 11) «εξουσιοδοτημένος αντιπρόσωπος»: κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, εγκατεστημένο στην Ένωση, που έχει λάβει γραπτή εντολή από κατασκευαστή να ενεργεί για λογαριασμό του εν λόγω κατασκευαστή για την εκτέλεση συγκεκριμένων καθηκόντων·
- 12) «εισαγωγέας»: κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο διαθέτει προϊόν τρίτης χώρας στην αγορά της Ένωσης·
- 13) «πάροχος υπηρεσιών διεκπεραίωσης»: κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο, στο πλαίσιο εμπορικής δραστηριότητας, παρέχει τουλάχιστον δύο από τις ακόλουθες υπηρεσίες: αποθήκευση, συσκευασία, διευθυνησιοδότηση και αποστολή προϊόντος, χωρίς να έχει την κυριότητα των εν λόγω προϊόντος και εξαιρέσει των ταχυδρομικών υπηρεσιών όπως ορίζονται στο άρθρο 2 σημείο 1 της οδηγίας 97/67/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽¹⁹⁾, των υπηρεσιών αποστολής δεμάτων όπως ορίζονται στο άρθρο 2 σημείο 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2018/644 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽²⁰⁾, και κάθε άλλης ταχυδρομικής υπηρεσίας ή υπηρεσίας εμπορευματικής μεταφοράς·
- 14) «διανομέας»: κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο στην αλυσίδα εφοδιασμού, διαφορετικό από τον κατασκευαστή ή τον εισαγωγέα, το οποίο καθιστά προϊόν διαθέσιμο στην αγορά·
- 15) «οικονομικός φορέας»: ο κατασκευαστής ενός προϊόντος ή συστατικού, ο πάροχος συναφούς υπηρεσίας, ο εξουσιοδοτημένος αντιπρόσωπος, ο εισαγωγέας, ο πάροχος υπηρεσιών διεκπεραίωσης ή ο διανομέας·
- 16) «επιγραμμική πλατφόρμα»: επιγραμμική πλατφόρμα όπως ορίζεται στο άρθρο 3 σημείο i) του κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065·
- 17) «εμπορικό απόρρητο»: εμπορικό απόρρητο όπως ορίζεται στο άρθρο 2 σημείο 1 της οδηγίας (ΕΕ) 2016/943·
- 18) «ουσιώδης τροποποίηση»: τροποποίηση σε ένα προϊόν αφότου κυκλοφορήσει στην αγορά ή τεθεί σε λειτουργία:
- α) που θεωρείται σημαντική σύμφωνα με τους οικείους ενωσιακούς ή εθνικούς κανόνες για την ασφάλεια των προϊόντων· ή
- β) όταν οι οικείοι ενωσιακοί ή εθνικοί κανόνες περί ασφάλειας προϊόντος δεν ορίζουν κατώτατο όριο για το τι πρέπει να θεωρείται ουσιώδης τροποποίηση, η οποία:
- i) αλλάζει την αρχική απόδοση, σκοπό ή τύπο του προϊόντος, χωρίς αυτή η αλλαγή να έχει προβλεφθεί στην αρχική εκτίμηση κινδύνου του κατασκευαστή· και
- ii) αλλάζει τη φύση του κινδύνου, δημιουργεί νέο κίνδυνο ή αυξάνει το επίπεδο του κινδύνου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΠΕΡΙ ΕΥΘΥΝΗΣ ΛΟΓΩ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Άρθρο 5

Δικαίωμα αποζημίωσης

1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι κάθε φυσικό πρόσωπο που υφίσταται ζημία η οποία προκαλείται λόγω ελαττωματικού προϊόντος («ζημιωθείς») δικαιούται αποζημίωση σύμφωνα με την παρούσα οδηγία.

⁽¹⁹⁾ Οδηγία 97/67/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Δεκεμβρίου 1997, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς κοινοτικών ταχυδρομικών υπηρεσιών και τη βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών (ΕΕ L 15 της 21.1.1998, σ. 14).

⁽²⁰⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2018/644 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Απριλίου 2018, σχετικά με τις υπηρεσίες διασυνοριακής παράδοσης δεμάτων (ΕΕ L 112 της 2.5.2018, σ. 19).

2. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι αξιώσεις αποζημίωσης δυνάμει της παραγράφου 1 μπορεί επίσης να ασκεί:
- α) πρόσωπο που έχει διαδεχθεί ή έχει υποκαταστήσει τον ζημιωθέντα όσον αφορά τα δικαιώματά του βάσει ενωσιακού ή εθνικού νόμου ή σύμβασης· ή
  - β) πρόσωπο που ενεργεί για λογαριασμό ενός ή περισσότερων ζημιωθέντων σύμφωνα με το ενωσιακό ή το εθνικό δίκαιο.

Άρθρο 6

Ζημία

1. Το δικαίωμα αποζημίωσης δυνάμει του άρθρου 5 ισχύει μόνο για τα παρακάτω είδη ζημίας:
- α) θάνατο ή σωματική βλάβη, συμπεριλαμβανομένης της βλάβης της ψυχικής υγείας που αναγνωρίζεται ιατρικώς·
  - β) ζημία ή καταστροφή οποιασδήποτε περιουσίας, με εξαίρεση:
    - i) το ίδιο το ελαττωματικό προϊόν·
    - ii) προϊόν που υπέστη ζημία λόγω ελαττωματικού συστατικού που ενσωματώνεται σε ένα προϊόν, ή διασυνδέεται με αυτό, από τον κατασκευαστή του εν λόγω προϊόντος ή υπό τον έλεγχο του εν λόγω κατασκευαστή·
    - iii) περιουσία που χρησιμοποιείται αποκλειστικά για επαγγελματικούς σκοπούς·
  - γ) καταστροφή ή αλλοίωση δεδομένων που δεν χρησιμοποιούνται για επαγγελματικούς σκοπούς.
2. Το δικαίωμα αποζημίωσης σύμφωνα με το άρθρο 5 καλύπτει όλες τις υλικές ζημιές που προκύπτουν από τις ζημιές που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου. Το δικαίωμα αποζημίωσης καλύπτει επίσης τις μη υλικές ζημιές που προκύπτουν από τις ζημιές που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, εφόσον μπορούν να αποζημιωθούν σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο.
3. Το παρόν άρθρο δεν θίγει το εθνικό δίκαιο σχετικά με την αποζημίωση για ζημιές στο πλαίσιο άλλων καθεστώτων ευθύνης.

Άρθρο 7

Ελαττωματικότητα

1. Ένα προϊόν θεωρείται ελαττωματικό όταν δεν παρέχει την ασφάλεια που δικαιούται να αναμένει ένας άνθρωπος ή που απαιτείται βάσει ενωσιακού ή εθνικού δικαίου.
2. Κατά την αξιολόγηση της ελαττωματικότητας ενός προϊόντος, λαμβάνονται υπόψη όλες οι περιστάσεις, συμπεριλαμβανομένων:
- α) της εξωτερικής εμφάνισης και των χαρακτηριστικών του προϊόντος, συμπεριλαμβανομένων της επισήμανσης, του σχεδιασμού του, των τεχνικών χαρακτηριστικών του, της σύνθεσής του, της συσκευασίας του και των οδηγιών συναρμολόγησης, εγκατάστασης, χρήσης και συντήρησης·
  - β) της ευλόγως αναμενόμενης χρήσης του προϊόντος·
  - γ) των συνεπειών στο προϊόν τυχόν ικανότητας συνέχισης εκμείθησης ή απόκτησης νέων χαρακτηριστικών αφού διατεθεί στην αγορά ή τεθεί σε λειτουργία·
  - δ) των ευλόγως αναμενόμενων συνεπειών στο προϊόν άλλων προϊόντων τα οποία μπορεί να αναμένεται ότι θα χρησιμοποιηθούν μαζί με το προϊόν, μεταξύ άλλων και με διασύνδεση·
  - ε) της χρονικής στιγμής κατά την οποία το προϊόν διατίθεται στην αγορά ή τίθεται σε λειτουργία ή, όταν ο κατασκευαστής διατηρεί τον έλεγχο επί του προϊόντος μετά την εν λόγω στιγμή, της χρονικής στιγμής κατά την οποία το προϊόν παύει να τελεί υπό τον έλεγχο του κατασκευαστή·
  - στ) των σχετικών απαιτήσεων ασφάλειας του προϊόντος, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών με την ασφάλεια απαιτήσεων κυβερνοασφάλειας·

- ζ) κάθε ανάκλησης του προϊόντος ή κάθε άλλης σχετικής παρέμβασης που αφορά την ασφάλεια του προϊόντος από αρμόδια αρχή ή οικονομικό φορέα που αναφέρεται στο άρθρο 8·
  - η) των ειδικών αναγκών της ομάδας χρηστών για τη χρήση των οποίων προορίζεται το προϊόν·
  - θ) στην περίπτωση προϊόντος του οποίου ο σκοπός είναι ακριβώς η πρόληψη της ζημίας, της μη εκπλήρωσης του σκοπού αυτού από το προϊόν.
3. Ένα προϊόν δεν θεωρείται ελαττωματικό για τον λόγο και μόνο επειδή ένα καλύτερο προϊόν, συμπεριλαμβανομένων των ενημερώσεων ή αναβαθμίσεων ενός προϊόντος, διατίθεται ήδη ή ακολουθώντας στην αγορά ή τίθεται ήδη ή ακολουθώντας σε λειτουργία.

Άρθρο 8

Οικονομικοί φορείς υπεύθυνοι για ελαττωματικά προϊόντα

1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι οι ακόλουθοι οικονομικοί φορείς είναι υπεύθυνοι για ζημίες σύμφωνα με την παρούσα οδηγία:

- α) ο κατασκευαστής ελαττωματικού προϊόντος·
- β) ο κατασκευαστής ελαττωματικού συστατικού, όταν το εν λόγω συστατικό είναι ενσωματωμένο σε προϊόν υπό τον έλεγχο του κατασκευαστή ή διασυνδέεται με αυτό και προκάλεσε την ελαττωματικότητα του εν λόγω προϊόντος, και με την επιφύλαξη της ευθύνης του κατασκευαστή που αναφέρεται στο στοιχείο α)· και
- γ) στην περίπτωση κατασκευαστή προϊόντος ή συστατικού που είναι εγκατεστημένος εκτός της Ένωσης και με την επιφύλαξη της ευθύνης του εν λόγω κατασκευαστή:
  - i) ο εισαγωγέας του ελαττωματικού προϊόντος ή συστατικού·
  - ii) ο εξουσιοδοτημένος αντιπρόσωπος του κατασκευαστή· και
  - iii) όταν δεν υπάρχει εισαγωγέας εγκατεστημένος στην Ένωση ή εξουσιοδοτημένος αντιπρόσωπος, ο πάροχος υπηρεσιών διεκπεραίωσης.

Η ευθύνη του κατασκευαστή που αναφέρεται στο πρώτο εδάφιο στοιχείο α) καλύπτει επίσης κάθε ζημία που προκαλείται από ελαττωματικό συστατικό όταν ενσωματώθηκε ή διασυνδέθηκε με προϊόν που τελεί υπό τον έλεγχο του εν λόγω κατασκευαστή.

2. Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που επιφέρει ουσιώδεις τροποποιήσεις σε ένα προϊόν εκτός του ελέγχου του κατασκευαστή και στη συνέχεια το διαθέτει στην αγορά ή το θέτει σε λειτουργία θεωρείται κατασκευαστής του προϊόντος για τους σκοπούς της παραγράφου 1.

3. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, όταν ένας οικονομικός φορέας μεταξύ εκείνων που αναφέρονται στην παράγραφο 1 είναι εγκατεστημένος στην Ένωση δεν μπορεί να προσδιοριστεί, κάθε διανομέας του ελαττωματικού προϊόντος είναι υπεύθυνος όταν:

- α) ο ζημιωθείς ζητεί από τον εν λόγω διανομέα να ταυτοποιήσει έναν οικονομικό φορέα μεταξύ εκείνων που αναφέρονται στην παράγραφο 1 και είναι εγκατεστημένος στην Ένωση, ή τον δικό του διανομέα που τον προμήθευσε με το εν λόγω προϊόν· και
- β) ο εν λόγω διανομέας δεν ταυτοποιεί οικονομικό φορέα ή δικό του διανομέα, όπως αναφέρεται στο στοιχείο α), εντός ενός μηνός από την παραλαβή του αιτήματος που αναφέρεται στο στοιχείο α).

4. Η παράγραφος 3 του παρόντος άρθρου ισχύει επίσης για κάθε πάροχο επιγραμμικής πλατφόρμας που επιτρέπει στους καταναλωτές να συνάπτουν συμβάσεις από απόσταση με εμπόρους και δεν είναι οικονομικός φορέας, υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 6 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

5. Σε περίπτωση που τα θύματα δεν λάβουν αποζημίωση επειδή κανένα από τα άτομα που αναφέρονται στις παραγράφους 1 έως 4 δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνο δυνάμει της παρούσας οδηγίας, ή επειδή τα υπεύθυνα άτομα είναι αφερέγγυα ή έχουν παύσει να υφίστανται, τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιούν υφιστάμενα εθνικά τομεακά συστήματα αποζημίωσης ή να θεσπίζουν νέα καθεστώτα αποζημίωσης βάσει του εθνικού δικαίου, τα οποία κατά προτίμηση δεν χρηματοδοτούνται από δημόσια έσοδα, για την κατάλληλη αποζημίωση των ζημιωθέντων που έχουν υποστεί ζημία λόγω ελαττωματικών προϊόντων.

Άρθρο 9

Αποκάλυψη αποδεικτικών στοιχείων

1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, κατόπιν αιτήματος προσώπου το οποίο αξιώνει αποζημίωση στο πλαίσιο διαδικασίας ενώπιον εθνικού δικαστηρίου για ζημία που προκλήθηκε λόγω ελαττωματικού προϊόντος («ενάγων») και το οποίο έχει προσκομίσει πραγματικά περιστατικά και αποδεικτικά στοιχεία ικανά για την πιθανολόγηση της αξίωσης αποζημίωσης, ο εναγόμενος υποχρεούται να αποκαλύπτει τα σχετικά αποδεικτικά στοιχεία που έχει στη διάθεσή του, υπό τις προϋποθέσεις του παρόντος άρθρου.
2. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, κατόπιν αιτήματος εναγομένου που έχει παρουσιάσει επαρκή πραγματικά περιστατικά και αποδεικτικά στοιχεία προκειμένου να αποδείξει ότι ο εναγόμενος χρειάζεται αποδεικτικά στοιχεία για την αντίκρουση της αξίωσης αποζημίωσης, ο ενάγων υποχρεούται, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, να αποκαλύψει τα σχετικά αποδεικτικά στοιχεία που έχει στη διάθεσή του.
3. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι η αποκάλυψη αποδεικτικών στοιχείων δυνάμει των παραγράφων 1 και 2, και σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, περιορίζεται σε ό, τι είναι αναγκαίο και αναλογικό.
4. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, κατά τον καθορισμό του κατά πόσον η αποκάλυψη αποδεικτικών στοιχείων που ζητείται από διάδικο είναι αναγκαία και αναλογική, τα εθνικά δικαστήρια λαμβάνουν υπόψη τα έννομα συμφέροντα όλων των ενδιαφερόμενων μερών, συμπεριλαμβανομένων των τρίτων, ιδίως σε σχέση με την προστασία εμπιστευτικών πληροφοριών και εμπορικών απορρήτων.
5. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, όταν απαιτείται από τον εναγόμενο η αποκάλυψη πληροφοριών που είναι εμπορικά απόρρητα ή θεωρούμενα εμπορικά απόρρητα, τα εθνικά δικαστήρια εξουσιοδοτούνται, κατόπιν δεόντως αιτιολογημένου αιτήματος διαδίκου ή με ίδια πρωτοβουλία, να λαμβάνουν ειδικά μέτρα αναγκαία για τη διατήρηση του εμπιστευτικού χαρακτήρα των εν λόγω πληροφοριών όταν αυτές χρησιμοποιούνται ή αναφέρονται στο πλαίσιο της δικαστικής διαδικασίας ή μετά από αυτήν.
6. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, όταν ένας διάδικος υποχρεούται να αποκαλύψει αποδεικτικά στοιχεία, τα εθνικά δικαστήρια έχουν την εξουσία, κατόπιν δεόντως αιτιολογημένου αιτήματος του αντιδίκου ή όταν το οικείο εθνικό δικαστήριο το κρίνει σκόπιμο και σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, να απαιτούν την προσκόμιση των εν λόγω αποδεικτικών στοιχείων κατά εύκολα προσβάσιμο και κατανοητό τρόπο, εάν η εν λόγω προσκόμιση κρίνεται αναλογική από το εθνικό δικαστήριο όσον αφορά το κόστος και την προσπάθεια για τον διάδικο στον οποίο απευθύνεται το αίτημα.
7. Το παρόν άρθρο δεν θίγει τους εθνικούς κανόνες σχετικά με την προδικαστική κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων, όπου αυτοί υπάρχουν.

Άρθρο 10

Βάρος της απόδειξης

1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι ο ενάγων οφείλει να αποδείξει την ελαττωματικότητα του προϊόντος, τη ζημία που υπέστη και την αιτιώδη συνάφεια μεταξύ της ελαττωματικότητας και της ζημίας.
2. Η ελαττωματικότητα του προϊόντος τεκμαίρεται όταν πληρούται οποιαδήποτε από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:
  - α) ο εναγόμενος δεν αποκαλύπτει σχετικά αποδεικτικά στοιχεία δυνάμει του άρθρου 9 παράγραφος 1·
  - β) ο ενάγων αποδεικνύει ότι το προϊόν δεν συμμορφώνεται με τις υποχρεωτικές απαιτήσεις ασφάλειας προϊόντος που προβλέπει το ενωσιακό ή εθνικό δίκαιο και οι οποίες στοχεύουν στην προστασία έναντι του κινδύνου ζημίας που υπέστη ο ζημιωθής· ή
  - γ) ο ενάγων αποδεικνύει ότι η ζημία προκλήθηκε λόγω προφανούς δυσλειτουργίας του προϊόντος στη διάρκεια ευλόγως αναμενόμενης χρήσης ή υπό συνήθεις περιστάσεις.
3. Η αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της ελαττωματικότητας του προϊόντος και της ζημίας τεκμαίρεται όταν έχει διαπιστωθεί ότι το προϊόν είναι ελαττωματικό και η ζημία που προκλήθηκε είναι τέτοιας φύσεως που συνάδει κατά κανόνα με το σχετικό ελάττωμα.
4. Το εθνικό δικαστήριο τεκμαίρει την ελαττωματικότητα του προϊόντος ή την αιτιώδη συνάφεια μεταξύ της ελαττωματικότητάς του και της ζημίας, ή και τα δύο, όταν, παρά την αποκάλυψη αποδεικτικών στοιχείων σύμφωνα με το άρθρο 9 και λαμβάνοντας υπόψη όλες τις σχετικές περιστάσεις της υπόθεσης:

- α) ο ενάγων αντιμετωπίζει υπερβολικές δυσκολίες, ιδίως λόγω τεχνικής ή επιστημονικής πολυπλοκότητας, όσον αφορά την απόδειξη της ελαττωματικότητας του προϊόντος ή της αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της ελαττωματικότητάς του και της ζημίας, ή και των δύο· και
- β) ο ενάγων αποδεικνύει ότι είναι πιθανό το προϊόν να είναι ελαττωματικό ή ότι υπάρχει αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της ελαττωματικότητας του προϊόντος και της ζημίας, ή και τα δύο.
5. Ο εναγόμενος έχει το δικαίωμα να αντικρούσει τα τεκμήρια των παραγράφων 2, 3 και 4.

Άρθρο 11

Απαλλαγή από την ευθύνη

1. Οι οικονομικοί φορείς όπως αναφέρονται στο άρθρο 8 δεν είναι υπεύθυνοι για ζημία που προκλήθηκε λόγω ελαττωματικού προϊόντος αν αποδείξουν οποιοδήποτε από τα ακόλουθα:

- α) εάν πρόκειται για κατασκευαστή ή εισαγωγέα, ότι δεν διέθεσε το προϊόν στην αγορά ούτε το έθεσε σε λειτουργία·
- β) εάν πρόκειται για διανομέα, ότι δεν κατέστησε το προϊόν διαθέσιμο στην αγορά·
- γ) ότι είναι πιθανόν η ελαττωματικότητα που προκάλεσε τη ζημία να μην υφίστατο κατά τον χρόνο που το προϊόν διατέθηκε στην αγορά, τέθηκε σε λειτουργία ή, στην περίπτωση διανομέα, κατέστη διαθέσιμο στην αγορά, ή ότι η ελαττωματικότητά του εκδηλώθηκε μετά την εν λόγω χρονική στιγμή·
- δ) ότι η ελαττωματικότητα που προκάλεσε τη ζημία οφείλεται στο ότι το προϊόν κατασκευάστηκε σύμφωνα με νομικές απαιτήσεις·
- ε) το αντικειμενικό επίπεδο επιστημονικών και τεχνικών γνώσεων κατά τον χρόνο διάθεσης του προϊόντος στην αγορά, θέσης σε λειτουργία ή την περίοδο κατά την οποία τελούσε υπό τον έλεγχο του κατασκευαστή δεν επέτρεπε τη διαπίστωση της ελαττωματικότητας·
- στ) στην περίπτωση κατασκευαστή ελαττωματικού συστατικού, όπως αναφέρεται στο άρθρο 8 παράγραφος 1 πρώτο εδάφιο στοιχείο β), ότι η ελαττωματικότητα του προϊόντος στο οποίο ενσωματώθηκε το εν λόγω συστατικό μπορεί να αποδοθεί στον σχεδιασμό του εν λόγω προϊόντος ή στις οδηγίες που έδωσε ο κατασκευαστής του εν λόγω προϊόντος στον κατασκευαστή του εν λόγω συστατικού·
- ζ) εάν πρόκειται για πρόσωπο που τροποποιεί προϊόν σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 2, ότι η ελαττωματικότητα που προκάλεσε τη ζημία αφορά τμήμα του προϊόντος το οποίο δεν επηρεάστηκε από την τροποποίηση·

2. Κατά παρέκκλιση της παραγράφου 1 στοιχείο γ), οι οικονομικοί φορείς δεν απαλλάσσονται από την ευθύνη αν η ελαττωματικότητα του προϊόντος οφείλεται σε οποιοδήποτε από τα ακόλουθα, υπό την προϋπόθεση ότι αυτό τελεί υπό τον έλεγχο του κατασκευαστή:

- α) σε συναφείς υπηρεσίες·
- β) σε λογισμικό, συμπεριλαμβανομένων των ενημερώσεων ή των αναβαθμίσεων·
- γ) σε απουσία ενημερώσεων ή αναβαθμίσεων λογισμικού, απαραίτητων για τη διατήρηση της ασφάλειας·
- δ) σε ουσιώδη τροποποίηση του προϊόντος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΠΕΡΙ ΕΥΘΥΝΗΣ

Άρθρο 12

Ευθύνη πολλαπλών οικονομικών φορέων

1. Με την επιφύλαξη του εθνικού δικαίου που δίδει το δικαίωμα προσφυγής, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι όταν δύο ή περισσότεροι οικονομικοί φορείς είναι υπεύθυνοι για την ίδια ζημία δυνάμει της παρούσας οδηγίας, μπορούν να θεωρηθούν αλληλεγγύως και εις ολόκληρον υπεύθυνοι.

2. Ο κατασκευαστής που ενσωματώνει λογισμικό ως συστατικό σε προϊόν δεν έχει δικαίωμα προσφυγής κατά του κατασκευαστή ελαττωματικού συστατικού λογισμικού που προκαλεί ζημία όταν:

- α) ο κατασκευαστής του ελαττωματικού συστατικού λογισμικού ήταν, κατά τον χρόνο διάθεσης του εν λόγω συστατικού λογισμικού στην αγορά, πολύ μικρή επιχείρηση ή μικρή επιχείρηση, δηλαδή επιχείρηση η οποία, όταν αξιολογείται από κοινού με όλες τις συνεργαζόμενες επιχειρήσεις της, όπως ορίζονται στο άρθρο 3 παράγραφος 2 του παραρτήματος της σύστασης 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής⁽²¹⁾, και τις συνδεδεμένες επιχειρήσεις, όπως ορίζονται στο άρθρο 3 παράγραφος 3 του εν λόγω παραρτήματος, εφόσον υπάρχουν, είναι πολύ μικρή επιχείρηση όπως ορίζεται στο άρθρο 2 παράγραφος 3 του εν λόγω παραρτήματος ή μικρή επιχείρηση όπως ορίζεται στο άρθρο 2 παράγραφος 2 του εν λόγω παραρτήματος· και
- β) ο κατασκευαστής που ενσωμάτωσε το ελαττωματικό συστατικό λογισμικού στο προϊόν συμφώνησε συμβατικά με τον κατασκευαστή του ελαττωματικού συστατικού λογισμικού να παραιτηθεί από το εν λόγω δικαίωμα.

Άρθρο 13

Μείωση της ευθύνης

1. Με την επιφύλαξη του εθνικού δικαίου που διέπει το δικαίωμα προσφυγής, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι η ευθύνη ενός οικονομικού φορέα δεν μειώνεται ούτε αίρεται όταν η ζημία προκαλείται τόσο λόγω ελαττωματικότητας ενός προϊόντος όσο και από πράξη ή παράλειψη τρίτου.
2. Η ευθύνη του οικονομικού φορέα δύναται να μειωθεί ή να αρθεί όταν η ζημία οφείλεται τόσο στην ελαττωματικότητα του προϊόντος όσο και σε υπαιτιότητα του ζημιωθέντος προσώπου ή οποιουδήποτε προσώπου για τις πράξεις του οποίου ευθύνεται ο ζημιωθείς.

Άρθρο 14

Δικαίωμα προσφυγής

Όταν περισσότεροι του ενός οικονομικοί φορείς ευθύνονται για την ίδια ζημία, ο οικονομικός φορέας που έχει αποζημιώσει τον ζημιωθέντα δικαιούται να στραφεί κατά άλλων οικονομικών φορέων υπεύθυνων δυνάμει του άρθρου 8 σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο.

Άρθρο 15

Απαλλαγή ή παραγραφή της ευθύνης

Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι δεν είναι δυνατή η παραγραφή ή η εξαίρεση των οικονομικών φορέων από την ευθύνη έναντι του ζημιωθέντος δυνάμει της παρούσας οδηγίας βάσει συμβατικής διάταξης ή εθνικού δικαίου.

Άρθρο 16

Προθεσμία παραγραφής

1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι ισχύει προθεσμία παραγραφής τριών ετών για την κίνηση διαδικασίας αξίωσης αποζημίωσης για ζημία που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας. Η προθεσμία παραγραφής ξεκινά από την ημέρα που ο ζημιωθείς διαπίστωσε, ή ευλόγως όφειλε να έχει διαπιστώσει, όλα τα ακόλουθα:

- α) τη ζημία·
  - β) την ελαττωματικότητα·
  - γ) την ταυτότητα του σχετικού οικονομικού φορέα που μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνος για την εν λόγω ζημία σύμφωνα με το άρθρο 8.
2. Η παρούσα οδηγία δεν θίγει το εθνικό δίκαιο περί αναστολής ή διακοπής της προθεσμίας παραγραφής που αναφέρεται στην παράγραφο 1.

⁽²¹⁾ Σύσταση 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής, της 6ης Μαΐου 2003, σχετικά με τον ορισμό των πολύ μικρών, των μικρών και των μεσαίων επιχειρήσεων (ΕΕ L 124 της 20.5.2003, σ. 36).

Άρθρο 17

Προθεσμία λήξης

1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι το δικαίωμα αποζημίωσης που παραχωρείται στον ζημιωθέντα δυνάμει της παρούσας οδηγίας παύει να ισχύει μετά τη λήξη προθεσμίας 10 ετών, εκτός εάν ο εν λόγω ζημιωθείς έχει, εν τω μεταξύ, κινήσει διαδικασία κατά οικονομικού φορέα ο οποίος μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνος δυνάμει του άρθρου 8. Η εν λόγω προθεσμία αρχίζει από:

- α) την ημερομηνία κατά την οποία το ελαττωματικό προϊόν που προκάλεσε τη ζημία διατέθηκε στην αγορά ή τέθηκε σε λειτουργία· ή
- β) στην περίπτωση προϊόντος που έχει υποστεί ουσιώδεις τροποποιήσεις, την ημερομηνία κατά την οποία το εν λόγω προϊόν κατέστη διαθέσιμο στην αγορά ή τέθηκε σε λειτουργία μετά την ουσιώδη τροποποίησή του.

2. Κατ' εξαίρεση από την παράγραφο 1, αν ο ζημιωθείς δεν ήταν σε θέση να κινήσει διαδικασία εντός 10 ετών από τις ημερομηνίες που αναφέρονται στην παράγραφο 1, λόγω λανθάνουσας περιόδου μιας σωματικής βλάβης, ο ζημιωθείς παύει να δικαιούται αποζημίωση σύμφωνα με την παρούσα οδηγία μετά τη λήξη περιόδου 25 ετών, εκτός εάν ο εν λόγω ζημιωθείς έχει, στο μεταξύ, κινήσει διαδικασία κατά οικονομικού φορέα που μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνος σύμφωνα με το άρθρο 8.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 18

Παρέκκλιση από υπερασπιστικό ισχυρισμό για τον κίνδυνο ανάπτυξης

1. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 11 παράγραφος 1 στοιχείο ε), τα κράτη μέλη μπορούν να διατηρούν στα νομικά τους συστήματα υφιστάμενα μέτρα, σύμφωνα με τα οποία οι οικονομικοί φορείς είναι υπεύθυνοι, ακόμη και αν αποδείξουν ότι η αντικειμενική κατάσταση των επιστημονικών και τεχνικών γνώσεων κατά τη διάθεση του προϊόντος στην αγορά ή τη θέση του σε λειτουργία ή κατά την περίοδο κατά την οποία το προϊόν τελούσε υπό τον έλεγχο του κατασκευαστή δεν ήταν τέτοια ώστε να μπορεί να διαπιστωθεί η ελαττωματικότητα.

Κάθε κράτος μέλος που επιθυμεί να διατηρήσει μέτρα σύμφωνα με την παρούσα παράγραφο κοινοποιεί το κείμενο των μέτρων στην Επιτροπή το αργότερο έως τις 9 Δεκεμβρίου 2026. Η Επιτροπή πληροφορεί τα άλλα κράτη μέλη σχετικά.

2. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 11 παράγραφος 1 στοιχείο ε), τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν ή να τροποποιούν στα νομικά τους συστήματα μέτρα, σύμφωνα με τα οποία οι οικονομικοί φορείς είναι υπεύθυνοι, ακόμη και αν αποδείξουν ότι η αντικειμενική κατάσταση των επιστημονικών και τεχνικών γνώσεων κατά τη διάθεση του προϊόντος στην αγορά ή τη θέση του σε λειτουργία ή κατά την περίοδο κατά την οποία το προϊόν τελούσε υπό τον έλεγχο του κατασκευαστή δεν ήταν τέτοια ώστε να μπορεί να διαπιστωθεί η ελαττωματικότητα.

3. Τα μέτρα που αναφέρονται στην παράγραφο 2:

- α) περιορίζονται σε συγκεκριμένες κατηγορίες προϊόντων·
- β) δικαιολογούνται από στόχους δημόσιου συμφέροντος· και
- γ) είναι αναλογικά προκειμένου να εξασφαλίζουν την υλοποίηση των επιδιωκόμενων στόχων και να μην υπερβαίνουν το όριο που είναι απαραίτητο για την επίτευξη των εν λόγω στόχων.

4. Κάθε κράτος μέλος που επιθυμεί να θεσπίσει ή να τροποποιήσει μέτρο που αναφέρεται στην παράγραφο 2 κοινοποιεί το κείμενο του προτεινόμενου μέτρου στην Επιτροπή και αιτιολογεί τον τρόπο με τον οποίο το εν λόγω μέτρο συμμορφώνεται με την παράγραφο 3. Η Επιτροπή πληροφορεί τα άλλα κράτη μέλη σχετικά.

5. Η Επιτροπή μπορεί, εντός έξι μηνών από την παραλαβή της κοινοποίησης σύμφωνα με την παράγραφο 4, να εκδώσει γνώμη σχετικά με το κείμενο του προτεινόμενου μέτρου και την αιτιολόγησή του, λαμβάνοντας υπόψη τυχόν παρατηρήσεις που έλαβε από άλλα κράτη μέλη. Το κράτος μέλος που επιθυμεί να θεσπίσει ή να τροποποιήσει το εν λόγω μέτρο αναστέλλει το εν λόγω μέτρο επί έξι μήνες μετά την κοινοποίησή του στην Επιτροπή, εκτός εάν η Επιτροπή διατυπώσει τη γνώμη της νωρίτερα.

Άρθρο 19**Διαφάνεια**

1. Τα κράτη μέλη δημοσιεύουν, σε εύκολα προσβάσιμο και ηλεκτρονικό μορφότυπο, κάθε οριστική απόφαση που εκδίδουν δευτεροβάθμια ή ανώτατα δικαστήρια σχετικά με διαδικασίες που κινήθηκαν δυνάμει της παρούσας οδηγίας. Η δημοσιοποίηση της απόφασης πραγματοποιείται σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο.
2. Η Επιτροπή συστήνει και διατηρεί εύκολα προσβάσιμη και δημόσια διαθέσιμη βάση δεδομένων με τις αποφάσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1.

Άρθρο 20**Επανεξέταση**

Έως τις 9 Δεκεμβρίου 2030, και κατόπιν ανά πενταετία, η Επιτροπή επανεξετάζει την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας και υποβάλλει έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο και στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή. Οι εν λόγω εκθέσεις περιλαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με το κόστος και τα οφέλη από τη μεταφορά της παρούσας οδηγίας, σύγκριση με τις χώρες του ΟΟΣΑ και τη διαθεσιμότητα ασφάλισης σχετικά με την ευθύνη για προϊόντα.

Άρθρο 21**Κατάργηση και μεταβατική διάταξη**

Η οδηγία 85/374/ΕΟΚ καταργείται από την 9η Δεκεμβρίου 2026. Εντούτοις, συνεχίζει να εφαρμόζεται όσον αφορά προϊόντα που διατέθηκαν στην αγορά ή τέθηκαν σε λειτουργία πριν από την εν λόγω ημερομηνία.

Οι αναφορές στην καταργούμενη οδηγία νοούνται ως αναφορές στην παρούσα οδηγία και διαβάζονται σύμφωνα με τον πίνακα αντιστοιχίας που περιλαμβάνεται στο παράρτημα.

Άρθρο 22**Μεταφορά στο εθνικό δίκαιο**

1. Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία το αργότερο έως τις 9 Δεκεμβρίου 2026. Ενημερώνουν αμέσως την Επιτροπή σχετικά.
- Οι διατάξεις αυτές, όταν θεσπίζονται από τα κράτη μέλη, περιέχουν παραπομπή στην παρούσα οδηγία ή συνοδεύονται από την παραπομπή αυτή κατά την επίσημη δημοσίευσή τους. Ο τρόπος της αναφοράς αποφασίζεται από τα κράτη μέλη.
2. Τα κράτη μέλη ανακοινώνουν στην Επιτροπή το κείμενο των ουσιωδών διατάξεων εθνικού δικαίου τις οποίες θεσπίζουν στον τομέα που διέπει η παρούσα οδηγία.

Άρθρο 23**Έναρξη ισχύος**

Η παρούσα οδηγία αρχίζει να ισχύει την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή της στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Άρθρο 24**Αποδέκτες**

Η παρούσα οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη.

Στρασβούργο, 23 Οκτωβρίου 2024.

Για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Η Πρόεδρος

R. METSOLA

Για το Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

ZSIGMOND B. P.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πίνακας αντιστοιχίας

Οδηγία 85/374/ΕΟΚ	Παρούσα οδηγία
Άρθρο 1	Άρθρο 1
—	Άρθρο 2 παράγραφος 2
—	Άρθρο 3
Άρθρο 2	Άρθρο 4 σημείο 1)
—	Άρθρο 4 σημεία 2) έως 9), 11) και 13) έως 18)
Άρθρο 3 παράγραφος 1	Άρθρο 4 σημείο 10) και άρθρο 8 παράγραφος 1 πρώτο εδάφιο στοιχεία α) και β)
Άρθρο 3 παράγραφος 2	Άρθρο 4 σημείο 12) και άρθρο 8 παράγραφος 1 πρώτο εδάφιο στοιχείο γ) σημείο i)
—	Άρθρο 5
Άρθρο 3 παράγραφος 3	Άρθρο 8 παράγραφος 3
—	Άρθρο 8 παράγραφος 1 πρώτο εδάφιο στοιχείο γ) σημεία ii) και iii), και δεύτερο εδάφιο, καθώς και παράγραφοι 2, 4 και 5
—	Άρθρο 9
Άρθρο 4	Άρθρο 10 παράγραφος 1
—	Άρθρο 10 παράγραφοι 2 έως 5
Άρθρο 5	Άρθρο 12 παράγραφος 1
—	Άρθρο 12 παράγραφος 2
Άρθρο 6	Άρθρο 7
Άρθρο 7	Άρθρο 11
Άρθρο 8	Άρθρο 13
—	Άρθρο 14
Άρθρο 9 πρώτο εδάφιο στοιχείο α)	Άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο α)
Άρθρο 9 πρώτο εδάφιο στοιχείο β)	Άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο β)
—	Άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο γ)
—	Άρθρο 6 παράγραφος 2
Άρθρο 9 δεύτερο εδάφιο	Άρθρο 6 παράγραφος 3
Άρθρο 10	Άρθρο 16
Άρθρο 11	Άρθρο 17 παράγραφος 1

Οδηγία 85/374/ΕΟΚ	Παρούσα οδηγία
—	Άρθρο 17 παράγραφος 2
Άρθρο 12	Άρθρο 15
—	Άρθρο 19
Άρθρο 13	Άρθρο 2 παράγραφος 5 στοιχεία β) και γ)
—	Άρθρο 2 παράγραφος 5 στοιχείο α)
Άρθρο 14	Άρθρο 2 παράγραφος 3
—	Άρθρο 18 παράγραφος 1
Άρθρο 15 παράγραφος 1 στοιχείο β)	Άρθρο 18 παράγραφος 2
Άρθρο 15 παράγραφοι 2 και 3	Άρθρο 18 παράγραφοι 3, 4 και 5
Άρθρο 16	—
Άρθρο 17	Άρθρο 2 παράγραφος 1
—	Άρθρο 20
—	Άρθρο 21
Άρθρο 18	—
Άρθρο 19	Άρθρο 22 παράγραφος 1
Άρθρο 20	Άρθρο 22 παράγραφος 2
Άρθρο 21	Άρθρο 20
—	Άρθρο 23
Άρθρο 22	Άρθρο 24